

№ 165 (19930) 2011-рэ илъэс ГЪУБДЖ ШЫШЪХЬЭІУМ и 23-рэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Партием хэдзынхэм зафегъэхьазыры

Урысыем иполитическэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ иполитсовет изэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкіуагъ. Ащ иіофшіэн хэлэжьагъ Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу, партием и Апшъэрэ Совет хэтэу Тхьакіущынэ Аслъан.

Апэрэ Іофыгьоу къэзэрэугъоигъэхэр зытегущы Іагъэхэр партием ирегиональнэ отделение ия XXII-рэ зэфэхьысыжьхэдзын конференцие ият Іонэрэ уцогъу зыщы зэхащэщт мафэм игъэнэфэн ары. Мыщ фэгъэхыгъэу къэгущы Іагъ партиеу

«Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ иполитсовет и Секретарэу Іащэ Мыхьамэд. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, конференцием иапэрэ уцогъу мэкъуогъум и 3-м республикэм щыкІуагъ. Илъэси 4-м къыкІоцІ Іофэу ашІагъэм изэфэхьысыжь-

хэм, пшъэрылъ шъхьа Ізхэм, Народнэ фронтым игъэпсын ащ щатегущы І агъэх. Партием и Тхьаматэу Владимир Путиным иобщественнэ приемнэу Мыекъуапэ щы Ізм дэжь Народнэ фроным ирегиональнэ Координационнэ совет иапэрэ зэхэ-

сыгъо щырагъэкІокІыгъ. Республикэм ит организацие 14-м ялІыкІохэр ащ хэхьагъэх. Народнэ бюджетыр зыфэдэщтым епхыгъэ зэдэгущыІэгъухэр Адыгеим имуниципальнэ образование пстэуми ащыкІуагъэх.

Джащ фэдэу партием исатыр хэтхэу, УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутат хъунымкІэ кандидатхэм яспискэ хэхьащтхэм япхыгъэ хэдзынхэр республикэм имуниципальнэ образованиехэм яплощадки 4-мэ бэдзэогъум и 21—26-м ащыкІуагъэх. Ахэм зэфэхьысыжьэу афэхъугъэхэр партием ирегиональнэ отделение зэхищэщт Конференцием къыщынэфэщтых. Іоныгъом и 23—24-м партием и 3эфэсэу Москва шык Гощтым хэлэжьэшт лІыкІохэу Адыгеим икІыщтхэри мы мафэхэм хадзыщтых. АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм илІыкІоу УФ-м и Федеральнэ ЗэІукІэ ФедерациемкІэ и Совет хэгъэхьэгъэнымкІэ къагъэлъэгъогъэ партием исатыр хэтэу Сэмэгу Йурбый икандидатурэ партием и Президиум и Генеральнэ Совет хэплъэнэу предложение къахьыгъ. Къэзэрэугъоигъэхэм зэкІэми а кандидатурэм дырагъэштагъ.

Партием ыгъэнэфэгъэ проектхэр республикэм щыгъэцэкІэгъэнхэр, шІуагъэ къэзытыщт программэхэр щыІэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэр, ащ дакІоу хэдзакІохэр партием зэрэщыгугъыхэрэр къэгъэшъыпкъэжьыгъэнхэм Іоф дэшІэгъэныр шпырыль шхьаІэхэм ащышхэу ТхьакІущынэ Аслъанэ къыгъэнэфагъэх. Ащ пае анахьэу унаІз зытебдзэн фэе лъэныкъохэм къащыуцугъ.

УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм яхэдзынхэу тыгъэгъазэм щыІэщтхэм Адыгеир зэрифэшъуашэу ахэлэжьэным ыкІи ащ депутатитІу щытиІэным пае зэшІохыгъэн фаехэм къэзэрэугъоигъэхэр нэужым атегущы Іагьэх. Ащ еплык Іэу фыряІэр къыраІотыкІыгъ АР-м и Ліышъхьэ, АР-м и Премьерминистрэу КъумпІыл Муратэ, муниципальнэ образованиехэм япащэхэм, партием исатыр хэтхэм. Нэбгырэ пчъагъэу хэдзынхэм ахэлажьэхэрэм ялъытыгъэщт зы депутатми е тІуми республикэм иІэщтыр.

Іофтхьабзэм хэлэжьагьэхэр нэмык Іофыгьохэми атегущы-Іагьэх, унэшъо гъэнэфагьэхэри ашІыгъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Дунэе мэхьанэ ятэты

Ижъырэ лъэхъаным къыщыублагъэу адыгэмэ яlэрышlмэ афэгъэхьыгъэ фестивалыр гъэшlэгъонэу кlуагъэ. Ащ изэхэщэн кlэщакlо фэхъугъэх Адыгэ Республикэм культурэмкlэ и Министерствэ, АР-м лъэпкъ lофхэмкlэ, lэкlыб къэралыгъохэм адыряlэ зэпхыныгъэхэмкlэ ыкlи къэбар жъугъэм иамалхэмкlэ и Комитет, республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэр».

Къутырэу Гавердовскэм дэт ІофшІапІэу «Нан» зыфиІорэм къыщагъэлъэгъуагъэхэ ІэшІагъэхэм дунэе мэхьанэ яІ. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъанэ фестивалым икъызэІухыгъом зэхахьэм къыщыгущы Гагъ. Ащ зэрэхигъэунэфыкІыгъэу, тильэпкъ ностестестая мехестаІшеІи ехьылІэгъэ Іофтхьабзэр бэшІагъзу зэхащэ ашІоигъуагъ. Урысыем имызакъоу, ІэкІыб хэгъэгухэм титарихъ, тикультурэ нахьышІоу ядгьэшІэным тиреспубликэ мэхьэнэ ин щыраты.

Адыгэхэр лъэпкъэу тиреспубликэ исхэм къахэдгъэщэу арэп фестивалыр зыкІызэхащагъэр. Пэсэрэ лъэхъаным нахьыпэкІэ агъэфедэщтыгъэр, кушъэр, пхъэкІычыр, хатэр зэралэжьыщтыгъэ Іэмэ-псымэхэр, нэмыкІхэри тарихъым

шІушІагъэу лъэпкъым къыгъэнагъэхэр тщыгъупшэжьыхэу къызэрэхэкІырэм фэшІ фестивалыр зэхащагъ. Урысхэм, урымхэм, нэмыцхэм, къэндзалхэм, нэмыкІ лъэпкъхэм якультурэ фэгъэхьыгъэуи фестивальхэр зэхащэщтых.

Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс ипэгъок фестивалым адыгэ шъуашэхэр, дышъэидык кыхэр, культурэмрэ искусствэмрэ япхыгъэхэ ГэшГэгъэ гъэшГэгъонхэр, адыгэ унагьом ищыкГэгъ пкъыгъохэр къышагъэлъэгъуагъэх. Шъхьалэу нахыпэкГэ агъэфедэщтыгъэр, кушъэр, пхъэкГычыр, хатэр зэралэжыштыгъ Гэмэ-псымэхэр, намыкГури тарихъым

хэк Іуак Іэхэрэп. Адыгэ Іанэр льэхьаным диштэу къаухъумэ.

СурэтышІ-модельер цІэры-Іоу СтІашъу Юрэ «Гъобэкъое амазонкэу «Налкъутэр» зыфи-Іоу ышІыгъэм Гран-прир фагъэшъошагъ. Апэрэ чыпІэр Адыгэкъалэ къикІыгъэ Абыдэ Хьисэ къыдихыгъ, АР-м лъэпкъ культурэмкІэ и Гупчэрэ ІофшІапІэу «Нанэмрэ» я 2—3-рэ чІыпІэхэр ахьыгъэх.

Фестивалым ехьылІэгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» къыхиутыштых.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Юбилярым фэгушІуагъ

Тыгъуасэ АР-м и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан РСФСР-м изаслуженнэ артисткэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу ШъхьакІумыдэ Нурет июбилейкІэфэгушІуагъ. Республикэм ипащэ артисткэм иунэ кІогьагъэ. ЗыщыфэгушІорэ ыкІи гущыІэ фабэхэмкІэ зыщыфэлъаІорэ письмэр пстэумэ апэу ритыжьыгъ.

— Адыгеим имызакъоу, нэмыкі республикэхэми пціэ анэсыгъэу, уиІэпэІэсэныгъэ агъэльапІэшъ тэри ащ тырэгушхо, — къыІуагъ Тхьакіущынэ Аслъан. — Тырэгушхо ощ фэдэ артисткэ льэпкым къызэрэхэкіыгъм, илъэсыбэрэ адыгэм ыціэ зэрэраригъэІуагъэм, непэ къызэрэтхэтым. Псауныгъэ уиІэу джыри ащ фэдиз къэбгъэшІэнэу тыпфэльаІо.

Джащ фэдэу АР-м культурэмкІэ и Министерствэ зыщыфэгушІорэ тхылъыр ратыжьыгъ министрэу Чэмышъо Гъазыйрэ ащ игуадзэу, театроведэу Шъхьэлэхьо Свет-

ланэрэ. УФ-м итеатральнэ ІофышІэхэм я Союз ыцІэкІэ къыфэгушІуагъ ыкІи ащ ипащэ ишІуфэс гущыІэхэр къызщиІохэрэ письмэр артисткэм ритыжьыгъ УФ-м и СТД и ▮ Адыгэ республикэ организацие итхьаматэу Зыхьэ Заур. АР-м итеатральнэ ІофышІэхэм ясоюз зыщыфэгушІорэ тхылъыр ритыжьыгъ АР-м и СТД итхьаматэу Кукэнэ Му-

■ рат, Адыгэ республикэ драматическэ театрэм иІофышІэхэм ацІэкІэ къыфэгушІуагъ ащ ипащэу Зыхьэ Мэлэйчэт.

Шъхьакlумыдэ Нурет и loф-шlагъэ зэращымыгъупшагъэр зэригопагъэр, лъэшэу къызэрафэразэр къыхигъэщыгъ. Республикэм и Лlышъхьэ ежьышъхьэкlэ къызэрэфэкlуагъэм пае хэушъхьафыкlыгъэу «тхъашъуегъэпсэу» къыри-lyaгъ, зэкlэ къыфэгушlуагъэхэм ягухэлъхэр къадэхъунхэу, республикэм мамырныгъэ илъынэу къафэлъэlyaгъ.

ХЪУТ Нэфсэт. ▮

ЩыкІагъэхэр мымакІэу **КЪЫХИГЪЭЩЫГЪЭХ**

БлэкІыгъэ тхьаумафэм, шышъхьэІум и 21-м, АР-м и Премьер-министрэу Къумпіыл Муратэ Теуцожь ыкін Тэхъутэмыкъое районхэм, Адыгэкъалэ ащы агъ. Мы муниципальнэ образовании щым апхырык врэ федеральнэ гъогухэм, гъогу гъунэхэм, щапіэу аіутхэм язытет, псыхъохэм янэпкъхэр ащ къызэригъэлъэгъугъэх.

Пстэумэ апэу гъогу гъунэхэр зэрамыгъэкъабзэхэрэр, цІыраум зэрэзэльик Гугьэхэр ащ къыхигъэщыгъ, пащэхэм а щык Гагъэр охътабэ тырамыгъашІэу дагъэзыжьынэу къафигъэпытагъ. Псыхъохэм янэпкъхэм язытети Премьер-министрэр ыгъэрэзагъэп. Администрациехэм ахэм икъоу Іоф адамышІэу ыльытагь. Ахьщэ щымыІэр ары ахэм ушъхьагъу шъхьаГэу къашІыгъэр. Псынетыпеата мехаипена мехоах пае Федеральнэ Гупчэм ахъщэ ІэпыІэгъу къытІупщыным пае ищыкІэгъэ тхылъхэр агъэхьазырынхэу унашъо афишІыгъ.

Нэужым КъумпІыл Муратэ Адыгэкъалэ блэкІырэ федеральнэ гъогу гъунэм щагъэпсыгъэ бэдзэршІыпІэм къыщыуцугъ. ЩэпІэ чІыпІэу ащ тетхэм электричествэрэ псырэ пхъашэу ащ къык Гигъэтхъыгъ.

аращэлІэнхэу лъэныкъуищым, Правительствэм, къэлэ администрацием ыкІи чІыпІэхэр зыехэм, зэзэгъыныгъэ зэдашІыгъагъ. Ар гъэцэкІэгъэн фаеу зэрэщытыр КъумпІыл Мурат щакІоу къэзэрэугъоигъэхэми, къалэм ипащэхэми агу къыгъэкІыжьыгъ.

Мэкъумэщ хъызмэтым фэгъэзэгъэ чІыгухэр икъоу зэрамыгъэфедэхэрэр, ахэр амброзиекІэ зэхэкІыхьагьэхэу, цІыфхэм япсауныгъэ зэрар къыфахьэу, районхэм, республикэм ятепльи къагъэІаеу зэрэщылъхэр зымыгъэразэхэрэм ащыщэу Правительствэм ипащэ къыхигъэщыгъ. ЧІыгухэр ищыкІагъэм тетэу зымыгъэфедэу, зыпари атырамышІыхьэу ыкІи зымыгъэкъабзэу зыгъэхьаулыехэрэм пшъэдэк і ыжь зэрахьыщтым

— Гъогу гъунэхэр къэбзэнхэ, ахэм щапГэу аГутхэр шапхъэхэм адиштэу зэтегъэпсыхьэгъэнхэ фае, — къы Уагъ ащ. Мэкъу-мэщым фэгъэзэгъэ чІыгухэри зэрищыкІагъэм тетэу амыгъэфедэхэу, цІыраоу щылъхэу афэтыдэщтэп.

Джащ фэдэу лъэмыджэу агъэцэкІэжьхэрэми къащыуцугъ, псэольэшІын Іофхэр зынагъэсыгъэхэм зыщигъэгъозагъ, Теуцожь ыкІи Тэхъутэмыкъое районхэм ащылажьэрэ инвесторхэми заГуигъэкГагъ. Ахэм къаГуагъэхэр зэфихьысыжьхэзэ, административнэ пэрыохъубэмэ зэряуалІэхэрэр къыхигъэщыгъ, ахэр дагъэзыжьынхэу муниципальнэ образованиехэм япащэхэм къафигъэпытагъ.

(Тикорр.).

Сомэ миллион 31-рэ аратыгъах

Мэкъуогъу мазэм ощх зэпымыужьхэм апкъ къикlэу псыхъохэм псэу адэтыр нэпкъхэм къадэкіи Мыекъопэ, Шэуджэн, Джэджэ ыкіи Кощхьэблэ районхэм япсэупіэхэм ащыщхэм къакіэогъагъ. Пстэумкіи 33-рэ псэупіэу зэрар къызыфихьыгъэр. Ар унэгъо 2876-рэ мэхъу, нэбгырэ 9669-рэ ащэпсэу.

ЦІыфэу псыкъиугъэм зэрар къызфихьыгъэхэм АР-м и Правительствэ ахъщэ Іэпы Іэгъу ареты. Унагьом зэрарэу фэхъугъэм елъытагъэу сомэ мини 5-м къыщыублагъэу 15-м нэсэу афатІупщы. АР-м ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхьоныгъэхэмкІэ и Министерствэ къызэрэщаІуагъэмкІэ, сомэ миллион 31-рэ мин 236-рэ республикэ бюджетым къыхэхыгъэу

аратыгъах. Джыри Іэпы Іэгъу зэрящык Іагъэм фэгъэхьыгъэ тхыльхэр къязыгъэхьыгъэ унэгьо 399-рэ къэнагъ, ахэм аратын фаер пстэумкІи сомэ миллиони 3-рэ мин 578-рэ мэхъу. Республикэ бюджетыр зэримыкъурэм фэшІ, а ахъщэр АР-м и Лышъхьэ ифонд къыхэхыгъэу унагьоу къэнагъэхэм афатІупщыщт.

ХЪУТ Нэфсэт.

ЧІЫГУ ІАХЬХЭР зытефэхэрэр къыхахыгъэх

Адыгеим щыпсэухэу чІыгу Іахьхэр къызытефэхэрэм зэраратыщт шіыкіэр ціыфмэ ашіэ ашіоигьоу . тигъэзетеджэхэр къыкіэупчіэх.

ствэ ышІыгъэ унашъом диштэу мыщ фэдэ чІыгу Іахьхэр зэратыщтхэр лъэныкъуищэу зэтыраутыгъ. Апэрэр — унэгъо ныбжыкІэхэр арых (ащ къыхеубытэх унэгъо имыкъухэр), зы сабыим къыщегъэжагъэу е щегъэжьагъэу нахыыбэ зыща-

къаратынэу къызыкІэльэІухэрэ лъэхъаным ны-тыхэм аныбжь илъэс 35-м къышъхьадэкІы хъущтэп.

> ЯтІонэрэр — илъэс 18-м нэмысыгъэхэу, сабыищым къы-

пІухэрэ унэгъо Іужъухэр арых. Ящэнэрэр — чылэхэм ащыпсэухэу ыкІй Іоф зышІэхэрэр арых. Ахэр мэкъумэщ хъызмэтым пылъхэр, цІыфхэм яфэІо-фашІэхэр зыгъэцакІэхэрэр, гъэсэныгъэм, культурэм, псауныгъэм икъэухъумэн ащылэжьэхэрэ специалистхэр арых.

Мылъку зэфыщытыкІэхэмкІэ республикэ Комитетыр къалэм къыпыщылъ чІыгу Іахьхэм ятын пылъ.

ДАУТЭ Анжел.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет -Хасэм ияхэнэрэ зимычэзыу зэхэсыгъо 2011-рэ илъэсым шышъхьэІум и 24-м зэІуагъакІэ.

Іофыгьоу зытегущы Іэщтхэм ахагьэхьагьэх: Адыгэ Республикэм изаконэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм 2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2012-рэ, 2013-рэ план чэзыу-хэмкІэ иреспубликэ бюджет ехьылІагъ» зымехнестыІшеф дехестыныІлоске медоІиф

фэгъэхьыгъ» зыфиІорэм ипроект, джащ фэдэу Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэГук Гэ ФедерациемкІэ и Совет Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илІыкІоу хэты-

щтыр хэдзыгъэным япхыгъэ Іофыгъохэр. Зэхэсыгъор сыхьатыр 11.00-м урамэу Жуковскэм ыцІэкІэ щытым тет унэу N 22-м Залышхоу хэтым щаублэщт.

> Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

Іофыгъо зэфэшъхьафхэм атегущыІагьэх

АР-м иминистрэхэм я Кабинет планернэ зэхэсыгъоу тыгъуасэ и агъэм тхьамэтагъор щызэрихьагъ АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат.

Хабзэ зэрэхьугъэу республикэ бюджетым изытеткІэ ар рагъэжьагъ. АР-м финансхэмкІэ иминистрэу Долэ Долэтбый къызэриГуагъэмкГэ, илъэсэу тызыхэтым имэзий къыкІоцІ сомэ миллирди 2-рэ миллион 400-м ехъурэ бюджетым къыхэлъхьагъэ хъугъэ. Федеральнэ бюджетым къыхэхыгъэу, рамыгъэгъэзэжьынэу сомэ миллиони 170-м ехъу республикэм къыфэкІуагъ. Мэкъумэщ хъызмэтшІапІэхэм чІыфэу ательыгъэм щыщэу сомэ миллиони 2-р ары къатыжьыгъэр. Министрэр социальнэ объектхэм уплъэк Гунэу ащашІыгьэхэм къагъэлъэгъуагъэхэми кІэкІэу къатегущыІагъ, хэукъоныгъэхэр нахыыбэу къызшыхагъэшыгъэхэм ацІэ къыриІуагъ. Ащ фэдэх нэжъ-Іужъхэр зыщаІыгъхэ Адыгэ республикэ пансионатэу сомэ миллиардрэ миллион 500-рэ, Мыекъопэ психоневрологическэ диспансерэу сомэ миллиардрэ миллиони 7-рэ зытефэн финанс хэукъоныгъэхэр зыщашІыгъэхэр.

Мылькум игъэфедэнкІэ ащ фэдэ мыхьо-мышІагьэхэр зэрамыхьанхэм пае ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэхэмк З Министерствэм Іоф зэрадишІэрэм уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр КъумпІыл Муратэ къыхигъэщыгъ. УплъэкІунхэр кІохэ зэхъум къыхагъэщыгъэ хэбзэукъоныгъэхэм джыри зэ ахэплъэжьынхэшъ, ащ зимысагъэ хэлъхэм пшъэдэкІыжь

арагъахьынэу, ищык Гагъэмэ ахэм япащэхэр яІэнатІэхэм аІуагъэкІынхэу къафигъэпытагъ.

Мэкъумэщ хъызмэтшІапІэхэм чІыфэу ателъхэм къафигъэзэжьызэ, банкрот мыхъугъэу, непэ Іоф зышІэрэ предприятиехэм къамытыжьыгъэр къазэраІахыжьыщтым зэдыхэплъэнхэу къариІуагъ.

Джащ фэдэу Правительствэм ипащэ Іоф зыдашІэн фаеу къыхигъэщыгъэхэм ащыщ ресторанэу «Мэздахэ» зыдэщыІэ лъэныкъор. Мэзэу ар зыхэтыр къагъэкъэбзэнышъ, цІыфхэм зыщагъэпсэфыным фытырагъэпсыхьанэу, ащ пае къулыкъухэр зэкІэри зэдеІэжьынхэу, ищыкІагьэмэ студентхэри къыхагьэлэжьэнхэу унашъо къафишІыгъ.

Премьер-министрэм игуадзэу Алексей Петрусенкэр мэкъуогъу мазэм псэу кънугъагъэм зэрарэу къыхьыгъэхэм ядэгъэзыжьын зэрэльыкІуатэрэм кІэкІэу къытегущы Іагъ. Ащ къы зэри ІуагъэмкІэ, федеральнэ ахъщэ Іэпы-Іэгъур къатІупщыным пае ищыкІэгъэ тхылъхэр зэкІэ агъэхьазырыхи Москва арагъэхьыгъэх. Нэужым АР-м ныбжык Іэ ІофхэмкІэ и Комитет ипащэу Къэрэтэбэнэ Мыхьамодэ, мылъку зэфыщытык Іэхэмк Іэ Комитетым ипащэу Ирина Бочарниковам зыфэгъэзэгъэ лъэныкъохэмкІэ Іофхэм язытет фэгъэхьыгъэ докладхэр къашІыгъэх.

(Тикорр.).

УкІакІор къаубытыгъ

ШышъхьэІум и 21-м, пэшІорыгъэшъэу, сыхьатыр 12.00-м къыщегъэжьагъэу сыхьатыр 18.00-м нэс, Мыекъопэ районым ит станицэу Къурджыпсым бзэджэшІэгъэ хьылъэ щызэрахьагъ. Мыщ щыпсэурэ бзылъфыгъитlум яхьадэхэр унэ горэм къырагъотагъэх. Бзэджэшlагъэр зезыхьагьэр правэухъумэкіо органхэм псынкізу агьэунэфын ыкіи къаубытын алъэкіыгъ. Уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ.

Мыекъопэ районым и Следственнэ отдел къызэритырэмкІэ, бзэджэшІагъэр зезыхьагъэр къызаубытым, ышІагъэм еуцолІэжьыгь, льапсэу ащ фэхьугьэри кьыІотагь. Ар мы станицэ дэдэм щэпсэу, илъэс 22-рэ ыныбжь, зыми Іоф щишІэрэп.

ПравэухъумэкІо органхэм зэрагъэунэфыгъэмкІэ, ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ нэбгырищым мы мафэм зэдешъонхэу рахъухьагь. Ау бэ темыш Тэу азыфагу зэмызэгьыныгьэ къитэджагь. Ешъогъэ кІэлэ ныбжьыкІэр бэрэ емыгупшысэу, ыпэ къифэгъэ обзэгъур къышти, зы бзылъфыгъэм ышъхьэрэ ыбгъэрэ яуагъ. Ащ фэдэ шІыкІэр ыгъэфедэзэ ятІонэрэ бзылъфыгъэ хьылъэхэр рихыгъэх. Гукъау нахь мышІэми, а чІыпІэм нэбгыритІум апсэ щыхэкІыгъ.

ЫшІагьэр къызыгурэІом бзэджашІэм зигъэбылъыжьыгъ. Ау гъунэгъухэм полицием икъулыкъушІэхэм псынкІэу зыкъызэрэфагъэзагъэм ишІуагъэкІэ охътабэ темышІэу ар къаубытын

Мы уахьтэм уплъэкІунхэр макІох, судебнэ-медицинэ экспертизэр агъэнэфагъ, бзэджэшІагъэм ишыхьат хъугъэхэр е ащ епхыгъэ къэбар зыІэкІэльхэм правэухъумэкІо органхэр алъэхъух.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат гухэк Іышхо щыхъоу фэтхьаусыхэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иапэрэ ыкІи иятІонэрэ созывхэм ядепутатыгъэу Дорофеев Александр Анатолий ыкъом ик Палэ идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ.

Тыбдэшъыгъо ыкІи тхьамыкІагьоу къыохъулІагьэр бдэтэгощы.

Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет лъэшэу гухэк щыхьоу фэтхьаусыхэ генерал-майорэу Дорофеев Александр Анатолий ыкъом икІалэ игъонэмысэу идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ.

🤲 ССССОВ ТХЭКІОШХОУ МЭЩБЭШІЭ ИСХЬАКЪ ИРОМАНЭУ «АЙЩЭТ» КЪЫРАІУАЛІЭХЭРЭР

ПЩЫКЪЭНЭ Май, Улапэ щыщ, педагогическэ Іофшіэным иветеран:

— «ШІу шІи, псым хадз» — eIo адыгэ гущыІэжьым. Ар пкъыры-кьагьэу мышшыжьэу титхэкІошхоу МэщбэшІэ Исхьакъ ильэс пчъагьэ хъугъэу игупшысэ ильэпкъ фегъэлажьэ. Ипроизведениехэм адыгэхэм ямызакьоу, урысхэри, нэмыкІ льэпкъхэм ащыщхэри ашІогьэшІэгьонэу яджэх, ахэр ІэкІыб къэралыгъохэм ащызэрадзэкІыгъэх, ащашІэх.

Джыри зы тхыльыкІ, зы роман ин. Ар адыгэ пшъэшъэжъые цІнкІоу Айщэт ышъхьэ къырыкІуагъэм фэгъэхьыгъ, хъугъэ-шІэгъэ шъыпкъэр ылъапс, ащ ищыІэныгъэ адыгэм итарихъ къин епхыпагъ. «Укъэмыхъу дахэу, унасыпышІоным къыфэхъу» зэраІорэр шъыпкъэ дэд. Ау хэти къырык ощт-къырыш Гэщтыр зыІэ илъыр Тхьэ закъор ары. Ащ пфиухэсыгъэм ухэтми ушТокТыщтэп. Адыгэм ицІыкІуи иини зэфэдэу ягушхуагъэ, яблэнагъэ романым кънщыІотагъ. Айщэт пэкІэкІыгъэу ыщэчыгъэм къешІэкІыгъэу адрэ пстэур — ІэкІыб хэгъэгухэу Тыркуери, Франциери, француз обществэри, ащ щызэблэк Іырэ ц Іыфыбэри къыщытыгъ. Романым апэрэ нэкІубгьом къыщегьэжьагьэу аужырэхэм анэсэу зы жьыкъэщэгъу гупсэф пфэхьоу уеджэ, нэпсыр къэкІо,

Адыгэ бзылъфыгъэм игумэкІ-лыузкІэ зэкІэ льэпкъым ытэмэпкъ техъыкІыгъэр тхакІом къыгъэлъэгъуагъ, танэІу къышІыгъ.

«А си адыгэ тхьамык!!» уегъа-Iо. Романым лъэпкъ шІулъэгъур, лъэпкъшІэжьыр егъэлъэшых, МэщбэшІэ Исхьакъ узэрыгушхон цІыфышхоу зэрэтиІэм уегъэгушІо. Шъхьащэ фэсшІэу «тхьауегъэпсэу» есэІо, шІукІэ Тхьэр къерэт!

ОЖЪ Аскэрбый, Улэпэ гурыт еджапіэм адыгабзэмрэ литературэмрэкіэ икіэлэегъадж:

— Адыгэ бзылъфыгъэр мыхъугъэмэ адыгэр зэкІэ непэ къынэсыжьэу тыщыІэщтыгъа? Адыгэ бзылъфыгъэр — Ны, шыпхъу, шъхьэгъус, лІыхъужь! Романэу «Айщэт» зыфиІорэр адыгэ бзылъфыгъэ закъор арымырэу, тилъэпкъ къырыкІуагъэм итхыд. Произведение иныкІи лъэш, пчъагъэу ар зэхэлъ — бзэр дахэ, гупшысэр куу. ОсэшІу фэшІыгъэныр ифэшъуаш.

Ольга АГИБАЙЛОВА, Мыекъуапэ щэпсэу, медицинэм июфыши:

— Сэ сишlошlыкlэ, цlыфым анахь ныбджэгъушlоу иlэхэм тхыльыр ащыщ. Арыба шlэныгъэзехьэр. Сэ сымыадыгэми, адыгэ художествен-

нэ ыкІи тарихъ тхыгъэхэр сикІасэх. Ахэм адыгэм ищыІэкІэ-псэукІэ, ишэн-хабзэхэр, игъэпсыкІэ-шІыкІэхэр къаГуатэх. льэпкъым икультурэ уфагъэнэІуасэ. МэщбашІэр зэрэтхэкІошхор сэшІэ, ироман зытІу сяджэгъагъ бэшІагьэу. Джы бэмышІэу романыкІэу «Графиня Айссе» зыфиГорэм седжагъ, сыгу рихьыгъ. Ар тарихъ произведениешху, сурэтшІыгъэ зэІыгъэкІотыгъэм фэд тхылъыр. Айщэт цІыкІум ыщэчыгъэу, кІэхэкІыгъэм уеджэ зыхъукІэ уегъэчэфынчъэ, угу егъу, уфэгумэкІы. Зэман чыжьэхэр зэрэмыпсынкІагьэхэр авторым мы образ инымкІэ уегъашІэ. Пшъэшъэжъыем пытагьэу, теубытагьэу, щэІагьэу хэль--е Івахаш неши мыахпеал е Іхмех хэр зыфэдэхэр МэщбашІэм кІигъэтхъыгъэхэу къысщыхъугъ. ТхакІом къулайныгъэ инхэр зэрэІэкІэлъхэр мыгъуащэу, фольклорыри, художественнагъэри, психологизмагъэри икъу фэдизэу тхыгъэм щызэхэубытагъэх, щызэщхыгъэх, тхакІом имурад ащкІэ дэгъоу ыгъэцэкІагъ, роман гъэшІэгъоным шъуедж!

ХЬАПЭКІЭ Саид, Мыекъуапэ дэт кіэлэціыкіу Іыгъыпіэу N 9-м икіэлэпіу:

- Лъэпкъ литературэр, искусствэр, культурэр сабыйхэм яп ун-гъэсэнкІэ анахь ІэпыІэгъу дэгъухэу сэлъытэ. Ахэр арба хэтрэ цІыфи гушъхьэ баиныгъэу, шІэныгъэ къэкІуапІ у иІ эхэр. ТитхакІохэм япроизведениехэр — усэхэр, тхыдэхэр, пшысэхэр, рассказхэр, повестьхэр, романхэр — тхылъыбэр, ахэлъ ушъыим елъытыгъэу, сыдигъуи ти-ІофшІэн щытэгъэфедэх. УсакІохэм, тхакІохэм ацІэхэр кІэлэцІыкІухэм зэрэтльэкІэу ятэІох, ятэгьашІэх, япортретхэр, ятхылъхэр ятэгъэльэгъух. Яусэхэр езбырэу къятэгъаІох, пычыгъохэм такъыфеджэ, афызэхэтэфы, аузэ патриотизмагъэм фэ-

Романэу «Айщэт», къэпІон хъумэ кІэкІэу, адыгэм зэкІэ иблэкІыгъэ зыфэлагъэр къеІуатэ. МэшбэшІэ Исхьакъ ІэпэІэсагъэр зэфэдэкІэ къыхэщэу романыр ытхыгъ. Пшъэшъэжъыеу Айщэт ицІыкІугъом зэрэІуш дэдагьэр бгьэшІагьо екъу, мы сурэт-тхыгъэ ІупкІэхэм пІуныгъэ мэхьэнэ ин яІэў сэлъытэ. Сабыим ицІыкІугъом хаплъхьэрэр къызэрэхэкІыжырэр тхакІом дэгъоу къыгъэлъэгъуагъ. Айщэт ины зэхъуми джары цІыф гъэсэгъэ, цІыф дахэ зыкІэхъугъэри. Романым бэу адыгэ гущыГэжьхэр щыгъэфедагъэх, цІыфым ипІун-гъэсэнкІэ ахэм осэшхо зэряІэр ащкІэ МэщбашІэм джыри зэ нафэ къытфишІыгъ, адыгэ лъэпкъ пІуныгъэм мэхьанэ фишГэу, ар ыГэтыгъэу сеплъы. Романыр адыгабзэкІи, урысыбзэкІи тхыгъэу къыдэкІыгъ, арышь, тхыльеджабэ ыгьотышт.

Адыгэхэр зыфэдэхэри хэти нахь ышІэщтых.

ВЭРЭКЪО Сулимэт, къуаджэу Блащэпсынэ щыщ, Игнатьевскэ гурыт еджапіэм адыгабзэмкіэ икіэлэегъадж:

— Сэ сык Іэлэегъадж. Ащ ельытыгъэу тиадыгэ литературэ, титхак Іохэм атхыхэрэр сш Іэнхэр сипшъэрылъэу сэльытэ. Сымык Іэлэегъэджагъэми, силъэпкъ шъхьалъытэжь епхыгъэу, адыгэм ехьыл Іэгъэ ш Іэныгъэр зэк Іэ зыгорэущтэу къызнэсыным сыпылъыныгъэу къысщэхъу, армырмэ сыдэущтэу уадыга?!

Титхэк Io ин нахьыжъхэу К Iэращэм, Хьаткьом, Кэстанэм, Льэустэным атхыгъэхэр умыш Iэхэу, Мэщбэш Iэ Исхьакъ иусэ тхылъхэм, итарихъ произведениехэм уямыджэмэ, сыдэущтэу уиадыгэ льапсэ пш Iэщта? Ахэр арыба льэпкъым итарихъи, ихабзи, ыбзи, ишэни зыхэгощагъэхэр.

Сэ непэ анахь зигугъу къэсшІымэ сштоигъор романэу «Аищэт» зыфи-Іорэр ары. Ар улъыхъожьын, угупшысэжьын имыщык Іагъэу адыгэ бзылъфыгъэм зэрехьылІагъэр ыцІэкІи, тхыльым ишъотеплъэ кІэракІэкІи къэошІэ. Шъыпкъэ, тапэкІи тилитературэ бзылъфыгъэм иобраз гупчэ чІыпІэр щызыубытырэ произведениехэр къыхэфагъэх – Іушым ыпхъу», «Куко» (КІэрэщэ Тембот иехэу), ау ахэм тарихъ лъапсэм нахьэу щыІэкІэ-псэукІэ шапхьэр къашыгъэльэгъчагъ. Романэч «Айщэт» уахътэу къыубытырэмкІи, къы Іуатэрэмк Іи, Айщэт иобраз авторым къызэрэзэІуихыгъэмкІи тарихъ мэхьанэрэ, тарихъ лъэпсэ куурэ иІэхэу сэльытэ.

Адыгэбзэ текстыр («Зэкъошныгъэм» къыдэхьагъ) уеджэнкІэ

пшъхьап. Романыр зы пшъэшъэжьые, зы бзылъфыгъэ ныбжьыкІэ ищы Так Гэ фэгъэхынгъ. Ау уегупшысэмэ, ар зэкІэ адыгэм тхьамыкІагьоу ыщэчыгьэм ищысэ ин. Айщэт сабый дэдэу хымэ хэгъэгу ифагъ, ащ щапІугъ. Зы нэкІубгьом адрэ нэ-кІубгьор пшІуабэ шІэу пыбгъащэзэ уеджэ, Айщэт ул щыщэу, орым фэдэу къехъулІэщтым уегъапэ, ауми шІошъхъуныгъэ фыуиІ ицІыфыгъэ сыд хъугъэкІи зэримыхъожьыщтым, илъэпкъшІэжь зэриухъумэщтым. Айщэт иобраз гупчэ образ инэу романым хэт, ащкІэ зэкІэ адыгэр зыфэдэр игъорыгъоу авторым тхыльым къыщиІотагъ. Узыгъэгушхуи, узыгъэнэшхъэий романым бэу хэт, ау зэпхъокІыжьынэу щымытэу щыкІэгьэтхьыгьэр адыгэгум икъэбзагъ, изэфагъ, ихьалэлыгъ, икъэрарыгъ. Лъэпкъым ицІыфышІу пчъагъэхэм яшэн дэгъухэр зэкІэ МэщбашІэм икІэсэ Айщэт иобраз хилъхьагъэх, лъэныкъуабэкІэ ар къыригъэлъэгъукІыгъ, идэгъугъэрэ ильэпІагьэрэ бзыльфыгьэ цІыкІоу, ау гушхом иобраз авторым кІигъэтхъыгъ, ащкІэ МэщбашІэм иІэпэІэсэныгъэ ин джыри зэ танэІу къышІыгъ, тигъэрэзагъ.

ТхэкІошхоу МэщбэшІэ Исхьакъ ироманыкІэу «Айщэт» зыфиІорэр, тыпсаумэ, литературоведхэм, критикхэм икъоу «зэрагъэунэшкІущтым» тицыхьэ телъ. Ау тхылъеджабэм яшІошІхэр, яеплъыкІэхэр ыкІи пшъхьэкІэ романым узеджэм уигъэшІыгъэ гупшысэхэр зызэфэпхьысыжьхэкІэ, къэпІон плъэкІыщтыр зы: МэщбашІэм адыгэ бзылъфагъэм игъэшІэ кІэкІ дэдэкІэ, щы Ізныгъэр, ащ и Ізш Іугъэ-хэфагъэ, иштыпктэгтэ-зэфэнчтагтэ, иктэрархьилагъэ зынэсыхэрэр, льэпкъым, адыгэм игъогууанэ лъапэр пызыутырэ мыжъуабэ гур зэпызыкІзу, шъхьэр къыпызгъэзэу, псэр зыгъэушкъоеу зэрэтелъыгъэр, шъыпкъэр иІ эубытып І эу, тарихтым рыг туазэзэ къызэрэщыриІотыкІыгъэр ары.

Романэу «Айщэт» адыгэ бзылъфыгъэм лъэпкъым икъин кІыхьэ дигощын ыкІи ыкІун «насыпыр» Тхьэм зэрэфишІыгъагъэм ишыхьат. Ау къин зэпымычыжьи, хьазаб Іаий, чІынэлъэ чъыІи, хымэ нэпкъ чыжьи, сыд хъугъэкІи адыгэгум зызэримыхъожьырэр, адыгэр адыгэу къызэрэнэжьырэр, ащ фэдэлІыгъэ зэрэхэлъыр романым щыкІэгъэтхьыгъ. Идее куу, гупшысабэ зыхэлъ ІофшІэгъэшху, тарихъ произвелениешху.

ЦІыф жъугъэ тхылъеджабэм зэралънтэрэмкІэ, МэщбэшІэ Исхьакъ ироманэу «Айщэт» зыфиІорэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие фэгъэшъошэгъэныр зэпэсыгъэ тарихъ тхылъ.

Материалыр зыгъэхьазырыгъэр ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

КАВКАЗ ЗАОМ ЛІЫХЪУЖЪЫНЫГЪЭШХО ЩЫЗЕЗЫХЬАГЪЭХЭР

Алджэрые ыкъо Кущыкупщыр

Кавказ заом щыцІэрыІо дэдагъ Альджэрые ыкъо КущыкупщыкІэ заджэщтыгъэхэр. КъызыхэкІыгъэр пщы лъэпкъ. Джары КущыкупщыкІэ зыкІеджэщтыгъэхэр. ЛІакъокІэ зыщыщыр непэ къызнэсыгъэми ІупкІэ дэдэу щытэп.

Сэ зэрэслъытэрэмкІэ, Кущыку Уарп Іушьо Щэрджэсым Іусыгъэ Бэслъыные чылагъор ары къызыщыхъугъэр. Ежьыри Бэслъыныеу щытыгъэн фае. Арэу зыкІасІорэм лъапсэ иІ.

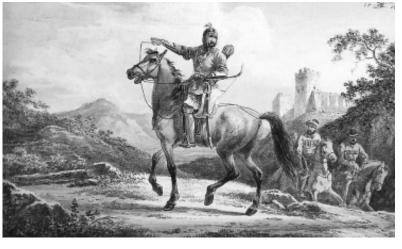
1960-рэ илъэсым садэжь кІалэ горэ къэкІуагъэу щыІагъ. Краснодар краим хэхьэрэ Успенскэ районым щыщ къуаджэу Шъхьащэфыжьым ар къикІыгъагъ. «Сэ Кущыкупщым икъорылъф сырикІал, — къысиІогъагъ кІэлэ хьакІэм Адыгеим ишІэныгъэушэтэкІо институт Кущыкупщым икъэбар сыщыкІэупчІагъэти, джэнджэш сагъэшІыгъэти, о зыкъыпфэзгъэзэн фаеу исхъухьагъ». Кущыкупщым иорэдхэм ащыщ зытІущи кІалэм фэстхыгъ, дзэпщ цІэрыІом исурэти естыгъ. КІалэм къызэрэсиГуагъэмкІэ, лІакъом джыдэдэм зэрихьэрэр Алджэрые лъэкъуацІэр ары, Уарп псыхъо кІэим ар щэпсэу.

Кущыкупщыр зыщызэуагъэр Бэслъыныерэ Щэрджэсымрэ арых, ари шыхьат мэхъу Кущыку бэслъыные пщы лъэпкъым къызэрэхэкІыгъэмкІэ. «Ащ фэдэ къэгъотыжьыгъуай», — мы гущыІэхэр къыхэфэх Кущыкупщым фаусыгъэ орэдым.

Иакъыл къакІуи, шым апэу зешэсым ыуж Кущыкупщыр зэо пхъашэхэм ахэтыгъ илІыхъужъыгъэкІэ нэмыкІхэм щысэ афэхъоу. Адыгэхэм джы къызнэсыгъэм Кущыкупщым ыцІэ ащыгъупшэрэп. Ащ фаусыгъэ гъыбзэхэри тиуахътэ къынэсыжьыгъэх.

Кущыкупщым гъыбзитІу фаусыгь, зыр ишъхьэгъус ары зэхэзылъхьагъэр, лІыр къаукІыгъэу щагум къызыфыдахьажьым ыуж, ятІонэрэр шыу гъусэу иІагъэхэм аусыгъагъ. ГъыбзитІури зэпэчыжьэхэп, гущыІаби ащызэтефэ. Кущыкупщым лІыхъужъыныгъэшхоу а заом щызэрихьагъэм гъыбзитІури къытегушыІэ.

Кущыкупщым фэгъэхьыгъэ къэбарыбэ непи щызэхэпхыщт Щэрджэсыми, Адыгеими. Генерал лъыишъоу Засс адыгэхэм жъалымыгъэшхоу къадызэрихьагъэм тхыдэр щыгъуаз. Адыгэ хьадэхэм ашъхьэхэр шІуиупкІыхэмэ пчэгъу шъхьапэм шІозыІущтыгъэр, Берлин дэт лабораторием языгъэхьыщтыгъэр Засс ары. Армавир пэмычыжьэу Прочнэ окопкІэ заджэштыгъэхэ пытапІэм а генерал лъыишъур дэсыгъ. Кущыкупщым шыуитІу (Хъырцыжъ Алэрэ Шэуджэн Шыумафэрэ гъусэ къызфишІыхи, пытапІэм дэхьагъэх, Засс ыпхъу къыдахи, ежьэжьыгъэх. Илъэсищэ бгышъхьэм генералым ыпхъу щаІыгъыгъ, ышъхьэ бадзэ тырагъэтІысхьагъэп. Дахэу фыщытыгъэх, адыгабзи рагъэшІагъ, адыгэ шъуашэкІэ афапи, тым фащэжьынэу загъэхьазырыгъ. «Тэ тыхьэкІэ-къуакІэу тыолъытэ шъхьае, тэ ащ тыфэдэп». Ппхъу къыпфэтэщэжьы аІуи, къэбар фарагъэхьыгъ генералым. Засс идзэ льэныкъуитІоу къыгъэуцугъ. Шыуищыр генералым ыпашъхьэ ихьи, пшъашъэр рагъэпсыхыгъ. «Шъуубытых!» ыТуи, генералым командэ ытыгъ. ЗэолІхэм шыуищыр къызауцухьэм, пшъашъэр ятэ екІуалІи, риІуагъ: «Мы тихьакІэхэм Іапэ затешъущаерэм

сэр-сэрэу зысыукІыжьыщт! Дунаим зы хэбээ дахэ тетмэ, ахэм адэжь къыщыслъэгъугъ». Ыпхъу ар къызеІом генералыр зэкІэкІожьыгъ. Къежьэжьынхэ зэхьум Кущыкупщым Засс ри Гуагъ: «Уипшъашъэ тадэжь щэІэфэ тызэблэгъагъ. Непэ щегъэжьагъэу тызэпыи хъужьыгъэ.

Урысыем ыІэмычІэ тишъулъхьагъэу ара?» — ащ кІэупчІагъэх Истамбул кІогъэ щэрджэс лІыкІохэр. КъызэрэчІэкІыгъэмкІэ, Щэрджэсыр, Бэслъыные хэкур, «Тыркуем ыІэмычІэ ралъхьэгъагъ», ар тІуми зэгорэми аІэкІэмылыгъэми. Хымэ къэралыгъуитІур ащкІэ разэ мэхъухэми, ежь щэрджэсхэр ащ зэремыуцолІэщтхэр ахэм ашІэщтыгъэ, ау аушъэфыщтыгъэ.

Тыркуем ущыгугъынэу зэрэщымытыр къыгурыІогъагъ Бэслъыные. Ащ нэмыкІи къыгурыІогъагъ: лъыгъэчъэ заом щэрджэсхэр къыхэгъэщыгъэнхэ фае — заом шІу къафихьыщтэп ашъхьи, яхэкуи зэрэхалъхьащтым нэмык І. Хъан-Джэрые зэритхыгъагъэу, акъыл чани, шІэныгъэ кууи зиІэ лІым, Истамбул къызекІыжым ыуж гухэль ышІыгъагъ Щэрджэсыр заом хэмыстыхьапэзэ гъогу зафэ тыригъэ-

уцонэу. Джары Хъан-Джэрые зэритхырэмкІэ, урыс дзэпщхэм зызкІапишІагъэр агурыІошъунэу, заор ыгъэуцушъунэу гугъагъэ. Ар Бытырбыф кІуагъэ, урыс пачъыхьэм зыІуигъэкІагъ, дэгущы-Іагъ, ау гущыІэ дахэхэр къызэрэраГуагъэхэм нэмыкТыкТэ къытфашІагьэ щыІэп. «Урысхэм гъусэ уафэхъугъ, тишъэфхэр яоІуатэх» — аІуи, Бэсльыный агьэмысагъ, джэгъогъуби иІэ хъугъэ.

(Тикорр.).

त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक <u>Къоджэ щылакі</u> त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक त्रिक

Юныс цІыф гумызагь

– Боу уегугъузэ чъыгмэ ачІэгъ огъэбзэрабзэ, ащ фэдизэу узыгъэгумэк Іынышхо яслъэгъулІэрэп, — сІозэ Юныс сэлам есхыгъ Нэшъукъуае дэт скверым сызыдахьэм.

- Уцышхо ачІэтэп шъхьае, чъыгмэ алъапсэмэ къадэчъыгъэхэм захахъокІэ сишэмэдж риупкІышъущтхэпышъ, нахь пасэу ахэр згъэкІодыхэ сшІоигъу, еІо ежьыми.

АчІэгъхэр зэригъэкъабзэхэрэм имызакъоу, ренэу чъыгхэм апыт къутэмэ гъугъэхэр, лыехэр агуеупкІых, апкъыхэм етІэф ащефэ, зыщыбгъэпсэфынымкІэ скверыр гуІэтыпІэу щытыным ехьылІэгьэ нэмыкІ Іофыгьохэр зэрехьэх. Чъыгхэм ачІэгъ чІигъэуцогъэ столитІум уакІэрысэу мэфэ тыгъэшхом защыбгъэпсэфынымкІэ гуІэтыпІэу щыт. Ащ ельытыгьэу, цІыфхэр къыщызэрэугъоихэу къыхэкІы. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, ешъуакІоу щызэхэсыхэрэм пыдзафэу къы Іуанэрэр макІэп. Ахэр пчэдыжь къэс Юныс къеугъоихэшъ, и «ВолгэкІэ» хэкІитэкъупІэм ещэх.

Тикъуаджэ дэкІхи Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм, текІоныгъэр къытфахьызэ зыпсэ зытыгъэхэм ясаугъэт дэт. Ащ иІыгъыни КІыкІ Юныс ынаІэ тырегъэты. ЕгъэпкІыгъэ мыжъо бзыгъэхэу къыхэзыхэрэр харегъэгъэуцожьых, апэ загъэпсым мраморым хэшІыкІыгъэ бзыгъэхэу егъэпкІыгъэхэм хэутыгъэ шІыкІэм тетэу атетхэгъагъэхэр хэмышІыкІыжынэу хъугъагъэхэти, дышъэпскІэ къыхаригъэгъэщыжьыгъэх. Ащ екІурэ гъогур бэмышІэу аригъэгъэцэкІэжьыгъ.

Джащ фэдэу Нэшъукъуаерэ Пэнэжьыкъуаерэ зэзыпхыхэрэ гъогум ыбгъухэм ащызэІукІэрэ хэкІхэр, пыдзафэхэр пчэдыжь къэс къеугъоих, гъогубгъухэм къащыкІырэ уцыжъхэр реупкІых, чылэгури къабзэу ыІыгъ. Къуаджэм дэт тучанхэм яІэгъоблэгъухэр ахэр зыехэм зэрагъэкъабзэхэрэм лъэплъэ. Унэхэу абгынэжьыгъэхэм ыкІи шъхьэзакъоу псэухэрэр зычІэсхэм къапэчІынэтІэ чІыпІэхэри Юныс ары зыгъэкъабзэхэрэр.

Дзэ къулыкъум къызекІыжьым а лъэхъаным къуаджэм дэтыгъэ пчыхьэ еджапІэр 1963-рэ илъэсым Юныс къыухыжьи, станицэу Ханскэм дэт ПТУ-м щеджагъ. Ащ ыуж станицэу Староминскоим агъэк Гогъагъ, монтажникхэм ябригадэ ипащэу зы илъэсэ ащ Іоф щишІагъ. Нэужым Кощхьаблэ агъакІуи, 1965—1986-рэ ильэсхэм ащ щылэжьагъ. Іоф зыщишІэгъэ колхозым итхьамэтагъэу Байкъулэ Хьаджбэчыррэ энергетик шъхьа-Ізу Нырэ Мусэрэ шІукІз Юныс ыгу къэкІыжьых. Джащ фэдэу къоджэдэсхэми шІукІэ бэ къариІуалІэрэр. ІофшІэным укІагъэгушІоу, цІыф шъабэхэу, уахэтынкІэ цІыф дэгъухэу бэмэ арихьылІагъэу eIo. Арын фае къуаджэм къыщыхъугъэу, щапІугъэу Мерэмхъан ыгу зыкІырихьыгъэр, нэужым къызыкІищагъэр. Зэшъхьэгъусэхэм зы шъаорэ пшъэшъэжъыерэ къафэхъугъ, ахэр апІугъэх, алъэ тырагъэуцуагъэх, апшъэрэ гъэсэныгъэ арагъэгъотыгъэу, сэнэхьатэу къыхахыгъэхэмкІэ Іоф ашІэ.

Юныс 1968-рэ илъэсым сов-

хозэу «Прикубанскэм» исклад иІэшъхьэтетэу ІофшІэным Іухьэгъагъ. Ипшъэрылъхэр зэригъэцакІэхэрэр пащэхэм агу рихьи, техникэр щынэгъончъэу щытынымкІэ инженер сэнэхьат зэригъэгъотыным фэшІ техникумым еджакІо агъэкІогъагъ. Ащ ыуж а сэнэхьатымкІэ лэжьагъэ, иІофшІэгъухэм агу зыригъаштэу, зэгурыІоныгъэ ахэльэу зэдэлажьэщтыгъэх. Ау ятэ идунай ыхъожьыгъэу, унагъом хъулъфыгъэ Іапшъэ зэрищыкІагъэр къыдилъыти, 1975-рэ илъэсым чылэм иІли алыажекеалыал ажед енк 1991-рэ илъэсым нэс электрик къызэрыкІоу икъуаджэ Іоф щишІагъ. Илъэс зэкІэлъыкІохэм АКХ-у «Нэшъукъуае» иэлектрик шъхьаІагъ, хъызмэтшІапІэм итхьаматэ иІэпыІэгъугъ, 1998-рэ ильэсым тхьаматэу агъэнэфэгъагъ. ЗэкІэри зыпкъ ригъэуцожьыным пылъыгъ нахь мышІэми, тхьамэтэ зэблэхъуным тхьамыкІэ ехъулІэгъэ АКХ-р къэпІэтыжьын плъэкІынэу щытыжьыгъэп. Колхози, АКХ-и чылэм дэмытыжьхэ зэхъум къуаджэм иадминистраторэу 2002-рэ илъэсым агъэнэфагъэу, джы къызнэсыгъэм а пшъэрылъыр егъэцакІэ.

Социальнэ Іофыгъохэр къуаджэм щызэшІохыгъэнхэм Юныс чанэу хэлажьэ, ишІуагъэ цІыфхэм арегъэкІы. Зашъохэрэ псыр унагъохэм ящэл Гэгъэн фаеу зэхъум лъэкІ зимыІэхэр къуаджэм къыдэкІыгъэх. Ахэм ащыщых УдыкІэко Казбек (тэ тызэреджэрэр Ким), КІыкІ Арамбый (тэ тызэреджэрэр Радик). А нэбгыритІум ыпкІэ хэмыльэу Юныс псыр афырищэлІагъ. Джащ фэдэу хъугъэ къуаджэм газыр къызыльагьэІэсми. МыщкІэ Сихьаджэкьо Хъаджэтрэ ГъукІэлІ Руслъанрэ адеІагъ.

Юныс зыгъэгумэкІырэ лъэныкъохэм ащыщ гъогумэ язытет нахышІу шІыгъэныр. Нэшъукъуае зыхэхьэрэ Пэнэжьыкъое къоджэ псэупІэм ипащэу ЯхъулІэ Пщымафэ псэупІэм къыхиубытэрэ къоджэ пстэуми ягъогухэр нахь дэгъоу гъэпсыгъэнхэм ишъыпкъэу пылъ. Юныс гушІозэ къытиІуагъ жъы нахь мышІэми, экскаватор къазэрэратыгъэр, гьогухэр гъэцэкІэжьыгъэнхэм пае бжыхьэм ехъулІэу мыжъокІэ-пшэхъо зэхэлъэу тонн 500 къаратынэу къызэрагъэгугъагъэхэр.

Тикъуаджэ къэхэлъищ дэт. Ахэм анахь иным Іэмэ-псымэхэр зэрылъыщтхэ унэу дэтыр зэтырагъэпсыхьажьы: шъхьангъупчъэхэр платискэм хэшІыкІыгъэхэмкІэ зэблахъугъэх, гъучІыпчъэ халъхьагъ, джы ышъхьэ профнастилкІэ зэблахъущт.

ІэпыІэгъу щымыІэу чылэм ифэІо-фэшІэ пстэури зэшІопхын плъэкІыщтэп. Ар Юныс икъу фэдизэу къыгурэГо. ЫпэкІэ колхозым иягъэу тутыныр зыщагъэгъущтыгъэ къакъыр чылэм къыдэнагъэу дэт. Ар къуаджэм имылъку хэгъэхьажьыгъэным ехьылІэгьэ тхыльхэр агъэпсынхэу Юныс ялъэІугъагъ КІыкІ Вячеслав, Сихьаджэкъо Юрэ, КІыкІ Хьанахъо. Ащ Іофыбэ къыпыкІыгъ, ауми къинэу алъэгъугъэр хьаулые зэрэмыхъугъэм егъэгушІожьых. Джы дунаим ехыжьыгъэм ифэІо-фашІэ-

хэр зыщагъэцэкІэщтхэ бгъагъэ къуаджэм иІэ хъугъэ. Мыщ пхъэмбгъур зэрэзэпыпхыщтыр ыкІи зэрэуупсыщтыр чІагъэуцуагъэх.

Зигъо ІофшІэнхэм чанэу ахэлажьэх къоджэдэсхэу УдыкІэко Тыркубый, ГъукІэлІ Юрэ, Борсэ Азэмэт, Блэгъожъ Пщымафэ, УдыкІэко Шыхьамбый.

Чылэм икъокІыпІэ лъэныкъокІэ щыІэ гьогур асфальт тельхьэгъэным фагъэхьазырыгъ. Къуаджэм дэт мэщытыр языгъэест тедеваХ ажостепа естыш рекІо аварием хэкІодагъ. Зигугъу къэсшІыгъэ урамэу асфальт зытыралъхьащтым ащ ыцІэ фа-

Къуаджэм дэсыгъэхэу кулаккІэ алъытэхи дафыгъагъэхэм джыри блэгъэныгъэ къыддыряІ. Ахэр ЩэшІэ унагъохэр арых. Чылэм и Мафэ хагъэунэфыкІы зэхъум тызэрялъэІугъэ пстэумкІи ахэм яшІуагъэ къытагъэкІыгъ. ЩашІэхэр итэкъухьагъэ хъугъэх. Арэу щыт нахь мыш эми, чылэм къыдеІэх, хьадэм ифэІо-фашІэхэм апае агъэфедэрэ пкъыгъохэр къытІэкІагъахьэх. Ежьхэм яхьадэхэр зыдалъхьэхэрэ къэхалъэм къащи вагонышхо къыдагъэуцуагъ, къазгъырхэр, нэмык Іэмэ-псымэхэр илъынхэу. ЩэшІэ Айдэмыр Юсыф ыкъор кІэщакІо фэхъуи, хьадэм джынэзэ нэмаз тырашІыкІы зыхъукІэ зычІэуцощтхэ бгъагъэ агъэпсыгъ, псыр къыращэлІагъ. Ежьхэм яхьадэхэр зыдэщылъхэм къыубытырэ чІыпІэр гъучІ чэукІэ къашІыхьагъ, адрэ къэнагъэри аухыжьынэу щыт. А чІыпІэм асфальт тыралъхьагъ. А къэсІогъэ пстэум Юнысрэ къоджэ псэупІэм итхьаматэу ЯхъулІэ Пщымафэрэ яшІогъэ макІэп ахэлъыр.

УДЫКІЭКО Казбек.

Нэшъукъуай.

රජන්ත රජන්ත

TO STE STE STE STE STE STE STE STE

Ным ишІулъэгъу — гъунэ зимыІэ кІуачІ

Хэтрэ цІыфи ыгукІэ нахь къыпэблагъзу, игук Гаехэр зэрихыыл Гэрэр, зыдэгущыГэрэр, ищыкГэгъэ джэуапыр зэригъотылІэщтыр ныр ары. Джары ащ усакІохэм, тхакІохэм анахь гущыІэ лъапІэхэр зыкІыфагъазэхэрэр, орэдусхэм анахь орэд дахэхэр зыкІыфаусхэрэр, философхэм анахь гупшысэ куухэр зыхэлъ гущыІэхэмкІэ бзыльфыгъэм — Ным иобраз къызкІагъэлъагъорэр. Ным фэгъэхьыгъэу ахэм атхыгъэу, зэхалъхьагъэу, къаГуагъэу щыГэр макІэп. Ау сыд фэдизэу дахэу бзы-лъфыгъэм — Ным игугъу тшІы--мытшы усат неІштеф ефеІеш усат кІэ тызышъхьамысыжьыгъэкІи, ащ шІульэгьоу къытпигьохыгьэр, кьинэу къыттырильэгьуагьэр тфэпщы ныжьышъущтэп.

ГъэшІэгъоныр — анахь макІэми зыгорэ ным зыфатшІэкІэ: «Тхьауегъэпсэу, сикІал, угумэкІын фэягъэп, къинышхо теплъэгъуагъ», — ыІощт, ау гушІор ынэмэ къакІэщыщт, зэригуапэр къыуагъэшІэщт.

Сыд пае ар лъфыгъэ зырызмэ икъоу къагурымы ора, зэхамыш Іык Іыра? Ахэм ным лъэшыгъэ-пытагъэ зыхэлъ гущы Ізхэр фагъазэ, акъылынчъэгъэ псэук Іэк Із дэзек Іох, ыгу хагъэк Іы, аушъхьак Іу, агъэц Іык Іу.

Ау етlани гъзшlэгьоныр — тэ зыдэтымышlэжьэу ным ыгу зыхэдгъэкlыкlэ, тизекlокlэ мытэрэзкlэ ыл зэрэдгъэузыгъэр къызыхигъэщырэп, зыдытигъэшlэжьрэп, ау ынэмэ гуфаплъэу узяплъыкlэ— акlэплъэгьощт, гукlэ зэхэпшlэщт шъхьакlор ыгу къызэрикуукlыгъэр, гууз-лыузыр зэрэщыlэгъуаер. Уипый къыуихырэ анахь утын лъэшым нахь щыlэгъуай лъфыгъэм къыуихырэ анахь шъхьэкlо макlэри.

Щэбзащэм ыуІэгъэ пкъышъолыр мэхъужьы, ощыкІэ раупкІыгъэ мэзым зыкъеІэтыжьы, ау гущыІэ гуаом ыуІэгъэ гур кІыжьырэп, ар етІани ным ыгу арэу зыхъукІэ, щэчыгъуай.

Ным илъфыгъэкІэ шІулъэгъоу иІэр гъунэнчъ, игулъытэкІэ чыжьэу маплъэ, илъфыгъэ зыгъэгумэк Іырэр, зэрыфэгъэ чІыпІэ къиныр зыфэдэр, ащ ишІуагъэ зэрэригъэкІын ылъэкІыщтыр ынэмэ къамыубытыми, нэмыкІхэм ащ гу лъамытэми, ежь ыгукІэ къешІэ, елъэгъу, зэхешІыкІы, ащ къызэрэриІорэм тетэу хэмыукъоу, псэемыблэжьэу мэзекІо, мэпсэу. Ащ зэрэльы Іэсыным, зызэрэпэІуидзэным фэхьазыр, сыд фэдэ пэрыохъу ыпэкІэ къикІыгъэми хилъхьащтыми, къэзыгъэуцун кІуачІэ щымыІэу изекІуакІэкІэ къыпщегъэхъу. Ащ фэдэу зекІон зылъэкІыщтыр ны закьор ары. Мыщ къыкІэлъыкІоу сикІэлэгъу-ныбжьыкІэгъу лъэхъанэхэм сызэрыфэгъэ чІыпІэхэу, сищыІэныгъэ щызгъэунэфыгъэхэу, сщымыгъупшэжьыхэрэ сигукъэкІыжьхэу, сянэ фэгъэхьыгъэмэ ащыщхэм ягугъу къэсшІымэ сшІоигъу. ЧІыпІэу зыщыхъугъэхэри, уахътэмкІэ сыныбжь зыфэдизыгъэри зэрэхъугъэ шъыпкъэм тетэу къэсэтхыжьы. Мыщ дэжьым щыхэзгъэунэфыкІы сшІоигъу чІыпІэ къинэу сызэрыфэрэр тянэ ыгукІэ къызэришІэщтыгъэр, псынкІзу къызэрэслъыІэсыщтыгъэр, ІэпыІэгъу къызэрэсфэхъущтыгъэр...

«Умыщын, сикІал, сэ сыуигъус...»

Гъэмэфэ фэбэ шІагъу. Тыгъэр инэбзый шъабэхэмкІэ хьалэлэу чІыгум къетэ. Дунаир рэхьат. Псыхъоу Пщыщэ ихэушъхьафыкІыгъэ чІыпІэу, а лъэхъаным ШколыпсыкІэ заджэщтыгъэхэр метри 150 — 200-кІэ нахь къытпэмычыжьэм, рэхьатэу зипсыорхэр езыльэсэхырэм ылъэныкъокІэ зыщызыгъэпскІырэ кІалэхэм язэрэгъэкуо чэф макъэхэр къэІух. Сяхъуапсэ. Тянэ Пщыщэ сымыкІонэу къысфигъэпытагъ: джыри сыцІыкІу, илъэситф нахь сыныбжьэп, есыкІи сшІэрэпышъ. Тигъунэгъу кІэлэ нахыжъхэм сыздащэнэу къызысаІом, садэкІуагъэп: тянэ ыгу хэзгъэкІынэу сыфэягьэп.

Тихьэблэ бзыльфыгъэу ташъхьагъы Іок Іэ бгычапэм тет унэм щыпсэущтыгъэм къэлапчъэр къы Іуихи, къазхэр къыдитІупщыгъэх. Ахэр зэуж иуцохи, ежьхэм хахыгъэ лъагьом тетхэу, пагэу къысфыреплъэкІыхэзэ, Школыпсым зыфаузэнкІым, къазщырхэм ядэхагъэ сыдихьыхыгъ, зысфэщыІагъэп, сэри ауж сихьагъ. Бэрэ пэмытэу псым тынэсыгъ. КІалэхэм зызщагъэпскІырэ чІыпІэм къазхэр Іумыхьэхэу, псыныбэм дахьэхи сэмэгумкІэ къагъэзагь, есэжьыгъэхэу, рэхьатэу, лъэгьожъыем тетыхэу макІох, сэри сшІогъэшІэгьонэу сяпльызэ сальэкІо, къинышхо къысщэхъуми: лъэгъожъыер бгъузэ дэдагъ.

Лъэгъо ціыкіоу тызэрыкіорэр псы шъхьашъом зы метрэ фэдизкіэ пэчыжь, ташъхьагъкіэ псы нэпкъым метритіу фэдиз ильэгагъ. Тылъыкіуатэ къэси псыр нахь къытпэблагъэ мэхъу, псы нэпкъым нахь льагэу зеіэты, лъэгъо ціыкіури нахь бгъузу, сэ сытемыфэжьэу, сырыкіонкіи нахь къысэхьылъэкіэу зэхъум, бгъэкіэ нэпкъым зезгъэпкіыгъэу, ащ іитіумкіэ зыхэзгъанэзэ сырепшэкіы. Бэрэ пэмыльэу льэгъожъыер псым хахьи, кіодыпагъэ, къазхэри шъабэу ащ хэсыхьагъэх, сэ сизакъоу сыкъэнагъ.

СапэкІэ сыздэкІон щыІэжьэп, сыкъызэкІэкІожьын сІонти, лъэкъо сэмэгур къызэкІэсыдзэн слъэкІырэп.

Псым сакІыб фэзгъэзагъ, нэпкъ зандэм сегулІыгъэм фэдэу бгъэкІэ зезгъэпкІыгъэу, зы чІыпІэ сикІын сымылъэкІэу сыщыт. Зызыгъэпс-кІырэ кІалэхэри къэлъэгъожьыхэрэп, амакъи къэІужърэп, псым ишышыш макъэ фэшъхьаф зэхэсхыжьырэп.

Сыщытызэ сыпшъыгъ, слъакъохэри къэкІэзэзыгъэх. ОшІэ-дэмышІэу джынэс зэхэсымышІэщтыгъэ щтэр апэрэу сыгу къихьагъ, зызгъэсысын сымылъэкІэу сызэльиубытыгъ. Сызэрыфэгъэ чІыпІэм хэкІыпІэ къыфэзгъотышъурэп. Ащ фэдэ чІыпІэ ифэрэм апэў зыцІэ къыриІорэм сэри зэкІэм гукІэ сынэсыгъ, псы нэпкъыр къызэпэзгъаджэу, сымакъэ къызэрихьэу «На-ана-а!» — сІуи сыкууагъ. Сиджэмакъэ иджэуапэу, сшІогъэшІэгьонэу, сашъхьагъыкІэ зэхэсэхы: «Умыщт, сикІал, мары сэ сыуигъус!» Зэхэсхыгъэр сшІошъ мыхъоу нэпкъ лъагэу къысшъхьащытым ерагъзу сызыдэплъыем, сянэ ынэгу сыкІэ-

Сыгу къыІэтызэ ащ сызегъэрэхьатыхэм, зысымыгъэсысэу сыщытынэу къысфигъэпытагъ. ЕтІанэ «Мары джыдэдэм уадэжь сыкъэкІощт!» — къысиІуи, псыныбэм еІмможинети екпечакедышенатын байын екпечатын байын екпечатынын байын екпечатынын екпечатын ек псынкІ у чъагъэ, бэрэ пэмытэуи садэжь къэсыгъ. Блыпкъ сэмэгур пытэу къыубыти, ылъакъохэр зэрэзэблигъэуцук Іырэм фэдэу сэри сигъэшІызэ, нэпкъым тегъэпкІылІагъэу ерагъэу псыныбэм тыкъыдэкІыжьыгь. Нэпкъншъхьэм тыкъыздэкІоежьым, тянэ джащ нахь фэмыльэкІыжьэу етІысэхыгь, ыкокІ сыригъэт Іысхьи пытэу сыз Іэк Іиубытагъ, зыфэмы ажэу къы Гуиути къэгъыгъ. Непэ къызнэсыгъэми сшІогъэшІэгъонэу сызэгупшысэрэр — льэгъожъыеу сэ ерагьэу сызэрык Іуагъэм ежь къызэрэрыкІогьэ шІыкІэр ары. Джащ фэдэхэр арын фае «Ны псэемыблэжь» языгъэІуагъэхэр.

Шыблэр мао, пчыкІэр мэджэгу...

Илъэс пшІыкІутІу сыныбжьэу я 5-рэ классым сыщеджэщтыгъэ. ЕджапІэм сыкъызекІыжьым, мафэ къэс пхъахьэ сыздакІощтыгъэ къытпэблэгъэ мэзым (КІэтыку зыфатІощтыгъэм) пхъэ гъугъэ ІаплІ къэсхьынэу сыкІуагъ.

Мэзым сыхэхьэгъэ къодыеу, ошіэ-дэмышізу жыбгъэшхоу къильыгъэм ошъопщэ шіуціэшхохэр къыфыгъэх, чыжьэкіэ шыблэр къыщыгъогъуагъ, пчыкіэр къыхэджэгукізу къыригъэжьагъ. Шыблэу зэпымыоу гъуагъозэ къэблэгъагъэм ошъопщэ шіуціэхэр нахь Іужъоу къызэхигъэзыхьагъэх. Къызэхэушіункіагъ. Ощхыцэ инхэр сапэкіи саужкіи «тіампі» макъэр апыіукізу

чІыгу укъэпыгъэм къытефэхэу къыригъэжьагъ. СыгуІэзэ, анахь къыспэблэгъэ чъыгым сычІэлъэдэгъэ къодыеу, ощхым къыритІупщи, щалъэкІэ къыракІыхрэм фэдэу къещхэу къыублагъ. Чъыгэу сызычІэтми фэмыубытэу къечъэхырэ ощхым мыуцІыныгъэ къысхэмынэу зы такъикъыкІэ сызэхигъэшъухьагъ

ОшІэ-дэмышІэу пчыкІэр сынэмэ къакІэджэгуагъ, ащ лъыпытэу сашъхьагъ шъыпкъэм шыблэр Іаеу къыщыгъуахъуи, «даргу» мэкъэшхор пыТукТэу окТаеу къэуагъ. «КІыкІыкІ» макъэу къэТурэр зилІэужыгъор сымышТэу сыкъызэплъэм, слъэгъугъэр гуих-псэихыгъ. Метрэ 50 фэдизкТэ спэчыжъэу шъоф цТыкТум итыгъэ чъыгыр зэфэдитТоу зэщиутыгъэу, чъыгым щыщэу чТыгум щылъри, щытэу къэнагъэри машТор къакТэнагъэу стыщтыгъэх...

Чъыгым сыгуlэзэ сызэрэчlэлъэдагъэм нахы нахы псынкlэу сыкъычlэхъушъутыжьи, чылэм екlурэ гъогум къыфэсыузэнкlыгъ. Мэзым сыкъыхэлъэтыгъэ къодыеу чылэм къикlырэ гъогум тетэу къэчъэрэ бзылъфыгъэм сыlуупlагъ. Дзыоу ышъхьэ къехъухыгъэр къызытырихи, сэ къыстыриубгъуагъ, ыгупэ псынкlэу сычlигъэуцуи, ышъхьэкlи, ыlэхэмкlи, ыпкъыкlи зыкъысиубгъохи, сигъэбылъыгъ. Шыблэр ятlонэрэу къаомэ псаоу сыкъигъэнэнышъ, ежь ыпсэ ытыным фэхьазырыгъ... Ар сян арыгъэ.

ЗэкІэм шыблэм игъогъо макъи, пчыкІэу джэгурэм ищынагъуи, ощхым ишышыш макъи зэхэсымыхыжьэу къысщыхъугъ: Нышъом ифэбагъэ сыкъигъэгушхыжьыгъ, Нышъом ыкІуачІэ сыкъигъэгушхожьыгъ.

Тянэ идунай зихьожьыгъэр (Тхьэм джэнэт льапІэр къыритынэу сельэІу) ильэс 45-рэ хьугъэ, ау сщыгъупшэу зы мафи къысэкІугъэп, фэсшІэжьын сльэкІынэу игьо сызыфимыфагъэр сигукъэошхэу непэ къызнэсыгъэм къэсэхьы.

Ныр илъфыгъэ фишІэщтымкІэ зэблэжьынэу щытэп, ищыкІагъэ зыхьукІэ, ищыІэныгъэ зэрэпсаоу ащ фигъэлэжьэным фэхьазыр. Лъфыгъэм игуузи илыузи икъоу зэхэзышІыкІын зылъэкІыщтыр ныр ары.

Ныр сыдигъокІи нэу къэнэжьы, ар гушъабэу, бзэшъабэу, Іэшъабэу ильфыгъэхэмкІэ щыт зэпыт. Аущтэу усакІохэми ятхыгъэхэм ар къащагъэлъагъо.

УсакІоу Хьакурынэ Ларисэ иусэу «Ным ыІэгушъо сыдэу тшІошъаба!» зыфиІорэм ным пае мары къыщитхырэр:

Ным ыІэгушьо сыдэу тиІошьаба! Ным ынэгушьо сыд пай зэльагьа?

Зэльагьэ пэпчьы кьин ыщэчыгь,

Зэлъагъэ пэпчъы

бэу кІэхэкІыгь, Зэльагьэ пэпчьы сабый нэпс, Зэльагьэ пэпчьы ильэс...

Ным игущыІэ —

гущыІэ льапІ, Сыдыр ыныбжьми цІыфым

ар шъхьап, Бгъунджэу лъэбэкъу

уимыгьэшІын, УигьэшІэ пчэгу ар щынэфын. Ным иорэди — орэд кІас, ІофышІоу пшІэщтым зэкІэм

ГушІуагьоу уиІэр бдигощын, Гукъэо мыжььор ащ бдиІэтын.

ХЬАУДЭКЪО Шыхьамыз.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

эчыжьэ ыкІи тпэблэгьэ

(КъызыкІэлъыкІорэр шышъхьэІум и 18-м къыдэкІыгьэ номерым ит).

Машинэ псынкІэм «сысыс» макъэр пыІукІэу къушъхьэ льагэм сыдищэягь. Зэпимыгъэоу къэбарыр къыупкІэпкІызэ чІыпІэхэм ацІэхэри, адыгэхэм апэ ашІыгъэ мыжъо унэшхори, джы ар яе шъыпкъэ зэрэхъужьыгъэри, саугъэтышхо щагъэуцун зэрэфаери къе Уатэ. Ар исэнэхьат пшГуигъэшГэу, ыгуи къызыдыригъа Гэзэ зи хигъэзырэп, зэкІэми гущыІэкІэ анэсы. Къушъхьэу сыздищагъэм ыкІыІу тетышъ, цІыфыбэ щэ-Іэо-льао, зызыгьэпсэфырэри бэ, ІэшІу-ІушІухэр, псыхэр, шхын псынкІэхэр шашэх. Ны ныбжьыкІэхэм ясабыйхэр кІэрэкІаехэу ягъусэх. Нахьыбэр бзылъфыгъ. Хъулъфыгъэ зэетІуаехэри ахэпхъагъэх. Нэпкъым сыкъырищэлІагъ, Стамбул сІэгу исым фэдэу зэхэугуфыкІыгъэу сапашъхьэ къиуцуагъэми, ыцыпэ чыжьэ дэдагъ. Азэнэджап Гэхэр къэслъытэнхэу сыфежьагъ, ау сыхэпчъэкъожьыгъ, бэщагъэ. Зым зыр фэдэкъабзэу, зэтІозэ закІэхэу ошъогум кІаощтыгъэх. Зэфэдэ закІэхэу кІыхьэшхохэм гуІэхэу уашьом зыфакъудыищтыгь, ищыкІагьэмэ кІэгьэкъон зыфашІынэу. Къэлэ дахэу сапашъхьэ итым ыгъунэхэм нэкІэ анэсыгъуаеу шъэджашъ. Хэщэйнэщэй имы ушъуаткоу, дахэу щыс. Ильэс пчъагъэм лъэпкъыжъыбэм якультурэ зэрэзэхэкІухьагъэр нэфагъэ, къыпфамы-Іуатэми нэрылъэгъугъ, ау къэзыІотэн щыІэмэ фэдитІоу гуа-

чьэр, дунэе дахэу ахэр зэк Ізы- дэк І пстэури сш Іосэнаущыгъ. хэпхъагъэр зиІэмырым ишІушІэ зэрэиныр нафэ къысфэхъугъэу слъэгъурэм сиумэхъыгъ. Пшъакукъом ымакъэ зэпигъэугъэу къыслъыплъэщтыгъ ыгукІи ыжэкІи сигъэрэхьатмэ зэрэшІоигъор къыхэщэу.

Тырку быракъ плъыжьышхохэу мэзэныкъомрэ жъогъо закъомрэ зытетхэр къалэм щыгъэІагъэхэу бэрэ слъэгъугъэми, мыщ фэдэу зэхэубытагъэхэу сынэ зыкІи къыпэшІофагъэпти, згъэшІагъо икъугъ:

Боу бэдэдэм, Махьмуд, быракъхэр!

Ахэр тхьаматэхэм яунашъокІэ джащ фэдиз яинагъэу, джащ фэдэу жъугъэуи къалэм ышъхьагъ щыбыбэтэнхэу тыраубытагь, — къысиІожьыгъ Іофым щыгъуазэм.

ЗысфэмыгъэплъэкІызэ джыри ымакъэ къэГугъ сибысым:

- ХьакІэр, тызэпырыгъэкІ хым, шІэгъо куп озгъэлъэгъущт, уфаемэ лъэмыджыкІэ Азием усщэщт Ауропэм (Европэм) уисщынышъ, уфэмыемэ къухьэкІэ узэпырысщыщт.

ХитІур зэзыпхырэ псыр арыти зыфиІорэр гу лъыстагъ. Стамбул тІоу зэтыриутэу псы дэкІы, нэпкъитІумэ зэпымыоу къухьэхэр къа оуцох. Зы хым икІымэ адрэм кІохэрэри бэу тетых. ЛъэмыджышхуитІу ащ

Къэхъущт-къэшІэщтхэмкІэ уеупчІымэ хъунэу утыригъэнэцІыхьэщтыгъ, иІушыгъэрэ игулъытэрэкІэ Тхьэм къыритыгъэ акъылыр зэрэчъэпхъыгъэр нэфагъэ, сезэщыщтыгъэп седэ-ІункІэ. Купышхохэр къырищэкІэу, къалэм ихъишъэ къафиІуатэзэ нэІуасэ фишІынхэ зэрилъэк Іыщтым феджагъэу къыпщыхъущтыгъ. БжъэкъуитІу зытет гъучІ пкъэушхо кІэракІэхэм остыгъэ Іупсыгьохэр апыльэгъагъэх. Лъэмыджышхом ыбгъуитІукІи зэпэчІынатІэхэу, екІухэу остыгъэ дахэхэр зыпыльэгьэ пкьэу лъагэхэр къытфэчэфхэу гуІэхэзэ къытпэгъокІыхэу къысщыхъугъ.

УкъашІэжьыгъэн фай, уиостыгъэхэм, Махьмуд, сесэмэркъэу.

Ренэу къыспэгушІуатэх, тырямыгъэутыжь аГозэ къыспэгъочъых, плъэгъухэрэба зэдыпэбгъоу къызэрэзэгоуцуагъэхэр?

Хы гъунэм готыубыти, гъунджэр гум къэзыгъэкІырэ гъогу зэщизым тетыушъокъуагъ. **Шыфхэм зызщагъэпсэфынэу** хым хэщэегьэ бгъагъэхэм, къухьэ цІыкІухэу зыплъыхьакІохэм атегъэпсыхьагъэхэр, чъыг къобэ-бжъабэхэр, машинэ дэхэшхохэу шъхьэ зытемылъхэр, зэкІэльыкІохэу къытэбгъучъэх.

Стамбул изы мэщытхэм ащыщ.

Сэмэркъэур зикІасэм къыпигъэхъожьыгъ:

Джыри плъэгъунэу щыІэр макІэп, тыпсаумэ пытыдзэжьын. Неущ Истамбул нахь тэрэзэу зыщытплъыхьан.

А мафэри къэсыгъ, пчэдыжьым тыубли ечэндым нэсыгъэми, зыплъыхьаныр тыухыгъэп ыкІи тыпшъыгъэп. Джы нахь плъапІ у тиІагъэхэр мэщытхэу нэр пІэпызыхыхэрэмрэ Византие империешхом илъэхъан урымхэм ашІыгъэ бгъэгъэшхохэу мыжъо закІзу зэхэлъхэмрэ арыгъэх. Культурэшхохэм язэолІапІэ хъугъэ Стамбул мэщыт, чылыс, чылысыгъэхэу мэщыт ашІыжынгьэхэр макІэу дэтынха?! Нэплъэгъум къыубытырэр икъурэпышъ, зэпымыоу улъыкІотэнэу мэхъу. Унэхэр мыжьох, гьогоу тызытетыри мыжьо, къэпІон хъумэ, зэкІэри мыжьо закІ. Ахэр фыжьых, шІуцІэх, плъыжьых, гъожьых, хьаплъых, уцышъох, мы чІыпІэм зэрэщыгупсэфыгъэхэр гъуащэрэп. Гъогу хъугъэх, унэхэу, чылысхэу, мэщытхэу къэлэшхоу КонстантинополькІэ заджэщтыгъэхэм къыдэтэджагъэх. ПытапІэхэу, гъозэрыплъэхэу, къэлэ тамыгъэхэу хыГушъом къыІутэджагъэх. Нэр пІэпызыхырэ мэщыт сурэтышхом ынэІуи ыкІоцІи розэ къэгъагъэу хъырахъишъ, зи лые хэеахашы фатерии — пехыап иазэнэджапІэхэри — зэкІэри щызэгъэпшагъ. Розэ къэгъагъэм ышъо зэрэфэдэм фэшІ ащкІэ еджагъэх — розэм имэщыткІэ. ИгъэпсыкІэкІэ зэрэжъ дэдэр къыхэщэу, щэтырышъхьэу иІэр шъхьэтІэбгъошхоу, дэпкъхэр мызекІонхэу кІэгъэкъонышхохэр ылъапсэкІэ заушъомбгьоу иІэхэу, мыжьо есты Аналиех медины на жысти

БгъуиплымкІи кІэсэнэу ыкІи льэчІасэу гъэпсыгъэ кІэгъэкъонхэр зиІэ урым чылысыгъэм, азэнэджапІэхэр къекІу шъыпкъэхэу шъхьарыуцожьыгъэх. Стамбул дэт мэщытхэм ар апэрэу зэрэщытым ехъырэхъышэгъуай. Зыфэдэ дунаим

мэщытыр зэрэчылысыгъэм гу

лъытэгъуаеп.

темыт мэщытым АнсофиекІэ еджагъэх. АзэнэджэпІэ пэпцІэшхохэр къэлъагъох, а чІыпІэр мэщытхэм къызэрэхахыгъэхэр нафэ. Мэщыт пэпчъ цІэ гъэнэфагъэ иІ: Эюп Султан, Отакой, Султан Ахмет, зы азэнэджап Іэ зиІэр зырыз дэд, тІу иІэуи ахэт, щы зиІэхэми уаІокІэ, плІыр бэ дэд, хы зиІи ахэт. ЗгъэшІэгъуагъэр азэнэджапІэхэр урым архитектурэм зэрэдиштагъэхэр, щыщ шъыпкъэ зэрэхъугъэхэр ары. Ыужым ашІыгъэ мэщытышхохэм къадалъфыгъэхэу яазэнэджэпІэ дахэхэр ашъхьарэщых. Техьэ мэщытым ыкІоцІ, къэтэбэ алырэгъушхор зытеубгъогъэ лъэгушхом цІыфыбэ щызэблэкІы, музейкІэ макІо. КІа--еш мытышем еІымиг оаш тырышъхьэр шъхьарыт, ар уашъом щыщэу къэлъагъо, дунаитІур зэрипхэу къыпщэхъу, зы кІочІэшхо горэм ыІэ узэрильыр къегъэнафэ, уахътэри зэрэгъунэнчъэри гум къегъэкІы. Уашъом, чІыгум ялъытыгъэмэ, цІыфыр зэрэцІыкІу дэдэр къегъэнафэ. Дунаим икъопэ пстэуми къарыкІыгъэ зыплъыхьакІохэм альэгъурэр якамерэхэм зэпымыоу тырахых. Азиемрэ Европэмрэ зыщызэнэсырэ Стамбул ианахь гъэш Гэгъонхэм мэщытхэр ащыщых, ар нафэу зылъэгъухэрэм амыгъэшІэгъон алъэкІырэп.

Уезэщыгъа, — Махьмудэ ымакъэ.

- Мыщ уезэщынэу щытэп, упшъыни уфитэп, — сэгъэІасэ мыпшъыжьырэ Пшъаку-

Мэщыт хьаблэм сыкъыхещы, ахъшам Іэгъо-блэгъу, чыжьэу плъэзэ Іапэ ешІы:

Олъэгъуа мо ошъочапэм дахэу къыхэщырэ мэщытыр?

— Сэльэгъу. — Модрэри олъэгъуа? къегъэлъагъо пэчыжьэ дэдэу

— Áри сэлъэгъу. — Джахэм хъишъэ апылъ. УнэшІ кІэлэ ІэпэІэсэ дэдэ тегъэпсыхьагъэм ишІулъэгъу къыкІэкІуагъ мэщытшІынхэр.

КЪАТ Теуцожь. (Джыри къыкІэлъыкІощт).

Пшъакукъо зэшхэм Къат Теуцожь яхьакі.

пэ хъущтыгъэ. ЗгъэшІагъоу мафэ къэс нахь лъэшэу гу алъысигъатэштыгъ Махьмудэ къэлэшхом икъэбар къыІотэныр зэрикІасэм. Джыри машинэшхом тыригъэтІысхьи, Стамбул иІэгьо-благьомэ анахь льагэу сыдищэягъ.

- Зыпплъыхьащтмэ къеблагъ, мы чІыпІэр бэмэ агу рехьы, ори угу рихьынкІэ сэгугъэ, — иадыгэбзэ зэкІужькІэ фэсакъызэ къысеІо.

Дахэм сезэщына, слъэгъурэр сшІомакІ, гъунэнчъэ къалэм ыцыпэхэр жьым хэкІодэжьых, пшысэхэм къахэкІыгъэу, зыпкъэу, зылэу, псэ пытэу, зигъэпсэфэу, рэхьатыгьом итэу къысщэхъу. Дэхагъэм гъунэ зэримы-Іэр, цІыфым иамал зэрэгъунэнфэдиз зишъомбгъуагъэм телъ, ящэнэрэри ашІы, ари рамыгъэкъоу туннелыр хы чІэгъым щатхъу, — къысфеГуатэ Махьмудэ.

– ЛъэмыджымкІэ тызэпырыгъэкІи, къэдгъэзэжьымэ къухьэкІэ тыкъэгъэкІожь, тІуми захэсымыгьэнынэу есэІо.

Игуапэу лъэмыдж кІыхьэихом фиузэнкІыгь ыкІи шІэхэу тызытельэдагьэр хьоо-пщаоу, шьомбгьошхоу щытыгь. Хъишъэм дэгъоу хэзышІыкІырэ инженер-электрикым иІэшІагъэхэр лъэмыджым зэрэтетхэр зэхысигъэхыгъэми, тэрэзэу къысигъэлъэгъугъагъэп. Электрик ІэпэІасэу хымэ хэгъэгухэм япхыгъэу илъэс пчъагъэрэ лэжьэгъэ цІыф губзыгъэм ижэ-

Зыпплъыхьаштмэ укъэсыгъэшъ. къеблагъ зыфа Горэ ч Гып Г. Тыдрэбгъуи къэбзэ-лъабз, гохьы, гуІэтыпІ. Махьмудэ ымакъэ зэпыурэп, чІыпІэу тыкъызнэсыгъэр зэкІэ инэІуас, пэблагъ, дапэрэ лъэгьоу зэрэщымытыр нафэ. Зэпыу имыІ у сыхьат заулэрэ сищагъэти сесэмэркъэугъ, гъогум емызэщыгъэми.

- ЧыжьэшІоу сыкъэпщагъ, тхьаматэр, сенэгуе Кавказым нахь пэблагъэу тыкъэчъэкІэ!

Ольэгъуа, морары хы ШІуцІэр чыжьэжьэп, Къафкъасием ымэ къыпк Іаомэ уигуапэкІэ сыгугъи, мыщ фэдиз гъогур къэтчъыгъ.

- Сигопэ дэд, псапэу пшІагъэр гъунэнчъ, тэгъэгъэзэжь. Сэ сыпшъыгъэп, ау сыгу огъу.

(КъызыкІэлъыкІорэр шышъхьэІум и 19-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

- Джэгум ущыІагъэн фай?
- Ары...
- Пщынэ макъэ къэІу, джыри машІор къыщырагъэкІы...
- Къэтэныр рагъэжьэн аІозэ сыкъыдэкІыжьыгъ.
- Іофхэр къыкъокІхи, сэ сыкІошъугъэп. Джыри сишъэогъухэм сахэмыхьэ хъущтэп, моу чылэгъунэм зыщагъэпсэфынэу дэкІыгъэхэу къысэжэх. Ау мы кум сышІуигъэнагъ. Щэгъумэ нэфшъагьом рыкІощтхэшь, аІэкІэсымыгьахьэ хъущтэп. О, сшынахьыкІ, уишІуагъэ къысэбгъэкІы сшІоигъу.
- Сэ афэсфынэуи? шыхэр сизакъоу зесфэхэ зыхъукІэ дунаир сигушІогьошхошъ, кур зыфысигъэфы шІоигьомкІи сеупчІынэу сшъхьэ къимыхьэу сыкъэгуІэ.
- Ары. Сишхэм дэгъоу уашІэшъ, о уагуры Іощт, умыщын у ук Іошъуна?

- Боу сыкІошъун!

- Олахьэ учан дэдэм! ЛІыгъэу пхэлъымкІэ ТІымэ тхьамыкІэр сыгу къэогъэкІы, — гушІозэ сІэлджанэхэр пытэу къызэфефызышъ, кум сырещалІэ. Сэ а уахътэм ТІымэм ыцІэ «тхьамыкІэр» пытэу къызэриІуагъэм сыгукІэ сыкъигъэтхыуагъэу, къыригъэкІырэр къызгурымыІоу сегупшысэщтыгъ.

КъыскІаІэу ащ кум сызыригъэтІысхьэкІэ, кушъом щизэу къысшІошІыгъэгъэ уц упкІэгъэкІэ цІынэу зымэ спэкІоцІ къырилъэсагъэр натрыфым ыкІыІу пІуакІзу зэрэтетэкъуагъэр къызгурэІо. Щэгъумэ коу зэрыкІощтхэм ар зыкІильыр къызгурымыІоу вожжэмрэ къамыщымрэ зысыубытхэкІэ сеупчІы:

– Адэ мыр илъыщта?

– Натрыфри? Илъыщт адэ. Мыр сэсый, тихатэ мыгъэ щытшІэгъагъэр бэгъуагъэшъ, ащ щыщ ХьаІушъожъыкъор хэсымыны сшІоигъу. ПфэунэкІынба? Къакъырым кур Іугъахьи, ащ ипчъэ ІухыгъэкІэ итакъуи ежьэжь. ЕтІанэ шыхэр кІэтІупщыжьхи, щагум къыдан. ПфэгъэцэкІэщта?

Ащ фэдэ сежэгъахэп. Ау натрыф кухьэм иунэкІын пылъ къиныр арэп джыдэдэм сшІоІофыгъэр. Ар къызыдикІыгъэщтыр зыцІэ къыриІогъэ лІэу сыгу темыфэрэм зэрепхыгъэр Казбекрэ Хьасанэрэ джэгум щаІоу зэхэсхыгъэм сшъхьэ къыригъэхьагъэу зысыушъэфыщтыгъ. Сыда пІомэ ежь Заурыдытхэм яхатэ ызыныкъуи натрыфым зэримыубытыщтыгъэр, зыубытыщтыгъэри адрэ хатэхэм адэтэу слъэгъухэрэм ялыеу бэгъуагъэуи зэрэщымытыгъэр дэгъоу сэшІэшъ ары. Ащ пае сыдигьок Іи къысфэдэгъу Заурэу зыгу хэсымыгъэкІы сшІоигъом инатрыф ХьаІушъожъыкъом джы зыкІыфысигъэшэн фаер къызгурыІоштыгъэп...

- Хьэхэм уащэщынэу укІэгъожьыгъэмэ шІэ? — джэуап зыкІесымытыжьырэр къыгурымыІоу джыри къысэупчІы. — Ащ пае ущынэн ищыкІагъэп, сшынахьыкІ. Яхьэ гъожьыжъ дэкІи, зыкІодыгъэр бэшІагъэ. Унэри зэгъокІ, къэзыщагъэр япхъорэлъфышъ, зэкІэри джэгум щыІ.

Іофыр къызэрэзэокІыгъэр симыгопагъэми, мощ фэдизэу гуІэрэм ыгу хэсымыгъэкІы сшІоигъуагъ, ау ХьаІушъожъыкъом адэжь зи зэримысыр къысимыІогъагъэмэ, ащ сыкІонэу сытегушІухьэщтыгьэп. Сызежьэм сыгу хэлъыгъэр, сызэрэнэсэу кум шыхэр кІэстІыкІыжьынхэшъ, натрыфыр зэрилъэу сыкъэкІожьынэу ары. Ау ошІэдэмышІэу сшъхьэ къихьагъэм сызэтыриІэжагъ. Сыда пІомэ урамым сырэкІофэ, шъузэбэ унэгъуищмэ ячэунэз кур благъэу езгъэкІуалІэмэ сыкъэуцузэ, натрыфым сышъхьамысэу, яхатэмэ афыдэстакьощтыгь. ХьаІушъожъыкьом адэжь сызынэсым, кучІэм къинэжьыгъэ хъатэ шымы Гагъэми, симпэратым зишэ дэзыгъэкІынэу тадэжь къэкІорэ шъузхэм ащ пае зэраІоу, «мо напэ зимыІэ мэджунуныжъымк Гэ» ари сш Гобэщагъ.

Къэлэ лъэчІабгъу

Синанэ нэфшъэгъо пасэм сыкъызегъэущым, къэхъугъэр сшІагъэп. Апэ чъые нэхъо-нажъом сыхэтэу бжымхэмкІэ сынэхэм сакІэІотыхьажьыщтыгъэ нахь, къыІорэри къызгурыІощтыгьэп. ЕтІанэ Мыекъуапэ тызэрэкІощтыр стхьак Гумэмэ къызаубытым сыкъызщылъэтыгъ.

Лъэсэу тыкІощта? — Хьаталэрэ

убытэкІэ, ифабэу къызыхэсшІагъэм ыпэкІэ зищэий, ыІэ фыдигъэчъэягъ, чъыІалІэр схегъэкІы.

Лэмыджым тызынэсым, мыжъогъогум тызэрэтехьагъэр къапшІэу кум ищэрэхъмэ къурт-сырт макъэу къапы-ІукІырэр нахь чан хъугъэ ыкІи нэфшъагъом ишТункТ Тужъу пхыриутырэм фэдэу чыжьэу Іоу ригъэжьагъ. Ащ сыкІэдэІукІзэ сыкъэбэлэрэгъыгъэу сынэхэри нахь зэжъу къэхъугъэх, зэлъагъэжьэу къызэльыІохэу езыгъэжьэгъэ атакъэхэм амакъи нахь дэгу ашІыгъэу къысшІошІыщтыгъ. Джы сыкІэгушІужьыгъ сыфэмычэф шІагъоу щыгъын фабэхэр синанэ зызэрэщысигъэлъагъэхэм. Сыда пІомэ макІэу къепщэрэ

жили и как ЯтІонэрэ **ТХЫЛЪЫМ** ЩЫЩ Сурэтыр авторым ышІыгъ пычыгъохэр

ятэрэ ячэм мыекъопэ бэдзэр льэсэу зэращэгъагъэр сыгу къэкІыжьыгъэу сеупчІы. Ащыгъум ахэр мэфищэ гьогу зэрэтетыгъэхэр пчъагъэрэ ежь Хьаталэ къыІотэжьэу зэхэсхыгъэшъ, тэ тызщынэсыщтыр сшІэ сшІоигъу.

- Хьау, сишъау, чыжьэ ар. Щэгъумэ бэдзэр фэдэу нахь блэгъагъэми лъэсэу тыкІошъущтыгъэп, натрыф гъэушкъоигъэ дзыуищыр тэ тфэхьыщтэ-

БэшІагъэу сызыкІэхъопсырэ къалэр джы шІэхэу зэрэсльэгъущтым игушІуагъоу сызыхэтым сшъхьэ ригъэкІыжьыгъ а натрыфым ишІуагъэкІэ гъогу тызэрэтехьащтыри. Ау нанэ игущы-Іэхэм зыкъысагъэшІэжьыгъэу сеупчІы:

Ситатэ ицукукІэ тыкІощт, ара? - ЦукукІэ бащэрэ тытетынэу хъущт. Нахь псынкІзу тызэрэнэсынзу уятэ ипхьорэльфэу Ерэджыбэ елъэІугь ишыкукІэ Мамхэгъ дэкІыгъом тынигъэсынэу. ЕтІанэ ащкІэ блэкІырэ машинэ горэм Мыекъуапэ тыдэкІошт.

Бжыхьэ мафэхэр ошІоу зэльэкІохэми, тыкъежьэн зэхъум фабэу зысигъэфэпагъ. Ащ сызэрэфэмычэфым гу къызыльетэм къысиГуагъ:

— Ильэсым исыдырэ уахъти къекloy зыпфэпэн фае. Тыгъэр мыщ фэдэ уахътэм къызэрепсырэм зебгъэгъэделэ хъущтэп, уемыжэгъахэу нэрэ Іэрэ азыфагу дунаир къызэокІынышъ, жьыбгъэ гуаор къепщэни, ощх чъыІэр къещхыни ылъэкІыщт. Арышъ, тІэкІу узфэсакъыжьмэ нахьышІу.

Бэ темышІзу кур тадэжь къыдахьи, ситатэ шыкуаом деГэзэ дзыохэр зыралъхьахэхэм гъогу тытехьагъ. Ащ тызыдищэщт чІыпІэу шыгъачъэ щыІэ къэси ШхьонтІэцІыкІур ренэу къызащытечъырэр зыдэщы Гэрэр Хьакурынэхьэблэ лъэныкъоу зэрэщытым сыщыгъозагъэми, зыкІи ащ сыкІуагъэпышъ, ичыжьагъэ сшІэ сшІоигъоу синанэ сеупчІы.

– ЧыжьэкІай, нынэ, ушъхьаукъонэу игъо уифэщт, гупсэф ціыкіоу щыс, ІитІумкІэ къэІабэшъ ыгупэ сызыкІи-

жьы чъыІэ гомыІум сынэгушъхьэ мыл такъыр къыраубытыл Гагъэу къысщигъэхъущтыгъ. Ау сІэпкъ-лъэпкъхэм ар зыкІи зыхашІахэщтыгъэп, синанэ ыІаплІ фабэу кум макІэу сызщигъэсысырэм итхъагъо кушъэм сыхэлъым фэдэу къысшІуигьэшІызэ сыхэчьыягь...

Сыкъызыущыжьыгъэр Ерэджыбэ мэкъэ ІэтыгъэкІэ «трр-рр-ррр»-м кІыригъэщы зэхъур ары. СынапІэхэр къызызэтесэхыхэм, шыхэр пырхъэхэу зы чІыпІэ итыгъэх.

Ерэджыбэ ику къыунэкІи зыІокІыжьым, атакъэмэ яІо макъэхэр джыри стхьакІумэ къыридзэщтыгъэхэми, шъоф нэкІ горэм тизакъоу тыкъинагъэу апэ къысщыхъугъагъ. ЕтІанэ, чъые нэхьо-нажьор зытекІым, нахь нэгьыф къэхъунэу ежьэгъэ шІункІым унэ мыинхэр ныбжыкъум фэдэхэу чыжьэкІэ къызэрэхэщыхэрэр слъэгъугъэ. А лъэныкъомкІэ къикІырэ мыжъогъогу шъуамбгъом ыгъунэ щызэтелъ натрыф дзыохэм тэ такІэрытыгъ.

Джары, сишъау, уятэ зыщыпхъорэльф къуаджэу янэ зыщыщ Мамхыгъ, — сызыдэплъэрэ лъэныкъомкІэ ежьми зыкъигъэзагъэу синанэ къысеІо.

Сэри джы ащ гу лъыстагъэу сэплъэ, ау сэ сызыгъэгумэкІырэр тызэжэрэ машинэхэр а къуаджэм дэтхэмэ къызэрэдэмыкІыхэрэр арышъ, сеупчІы:

Ахэм арыс шоферхэм тэ мыщ тыкъызэрэкІуагъэр ашІэрэба, сыдигъо къыдэкІынхэшъ, Мыекъуапэ тащэщта? Синанэ мэшхы.

Тэ къалэм тэкІомэ тыдэ щашІэна нэмыкІхэм къарыкІхэзэ, Мамхыгъ къыпхырыкІырэ мы мыжъогъогумкІэ зыгорэхэр къэзыщэнхэу Мыекъуапэ е нахь чыжьэу агъакІохэрэм?

Адэ ащыгъум тызыдамыщэнкІи мэхъуба?

Тызыдащэщт, нынэ, шоферхэм цІыфышІоу ахэтыр макІэп, -- синанэ нахь пытэу сызэрефызылІэ.

Бэрэ темыжагъэу нэфынэ хъурэешхор ыгъэджэгүмэ хэбыукІызэ, апэрэ машинэу чылэм къыдэк ыгъэр къэлъэгъуагъ. Ащ дэжьым синанэ къэгуІагъэу

ау адрэм ичъэ къык Іыримыгъэчэу етІупщыгъэу блэчьыгъ. Ар гукъэошхо зэрэсщыхъугъэм пае зысыушъэфэу сыщытыгь. Ау охьтабэ темышІэу джыри нэфынэ ІапІэшхор къыгъэпсызэ, ятІонэрэ машинэри къачъзу зысэлъэгъум, синанэ зыдэсшІызэ сэри сІэ сІэти, згъэсысэу сыфежьагъ. Ащ ишІуагъэ къэкІуагъэу къысщыхъугъ, тыздэщытым къызэрэсэу къызэтеуцуагъэти. Ар тиколхоз лэжьыгъэр зэрэщызэращэу мафэ къэс пІоми хъунэу тлъэгъурэ «полутэркэжъым» фэдагъ. Шоферым ышъхьэ кабинэм къыригъэщи, синанэ къеджагъ:

Куда едешь, мамаша?

– Надо Мыекъуап ехать, сикIал, ащ джэуап ритыжьыгъ.

Зи къымы Іожь эу шоферыр кабинэм къипкІи, ыпэрэ щэрэхъэу ежьыр зыдэщыІэбгъумкІэ машинэм кІэтым лъакъокІэ зытІо-зыщэ зешъутырыим ыуж къыткІэрыхьагъ.

Сколько денег дашь? — пкъышІоу зэхэлъ кІэлэшхор синанэ къеупчІы. Три къмостыщт, нынэ, — синанэ

ІэхъуамбэхэмкІэ регъэльэгъу.

— Три рубля говоришь? — ышъхьэ кІэпІэстхъэжьы шоферыр. — Маловато, мамаша, эти мешки еще надо загрузить, потом разгрузить...

- Денег мало, сынок, ребенка много, — Іэхьомбихыр фегьэльагьо, гуІэзэ ыгужъуакІэ хъэдэн фыжь зэкІоцІыпхагъэр къыдехышъ, ащ къыкІоцІихыгъэ ны медальри, тхыльэу кІыгъури, советым къа ихыгъэ тхыгъэри регъэлъэ-

- Ладно, мамаша, понял что вам не сладко, поэтому хватит и двух.

А гущыІэхэм ауж зэуи щымыхьоу изакъоу дзыохэр къыпхъуатэхэзэ, нэрэ-Іэрэ азыфагу машинэм ридзагъэх. Нэужым кабинэм тызыдыригъэт Іысхьи, тызыдырищэжьагъ.

Джащыгъур ары Мыекъуапэ тызэрэкІуапэрэр сшІошъ зыхъугъэр. Ащ нэскІэ гьогум тыкъытенэнкІэ сыщынэти, гумэкІыгъом сыхэтыгъ. Джы дунаир сигушІогъошхоу, анахь мэшэ цІыкІоу иІэри ныбжыкъу теягъэу къызыщылъэгьорэ мыжьогьогум нэфынэ ІапІэшхор тапэ итэу зэрэщырычъэрэм сынэ къытесхын сымыльэкІэу сыльэпльэ. Шоферэу тыкъизыгъэт Іысхьагъэми сызээфэразэм гъунэ иІэпышъ, ащи загъорэ нэшІукІэ сыфеплъэкІы. Ар сшІоцІыф дэгъу чылэгъунэ шъоф нэкІым тизакъоу бэрэ тызэрэримыгъэтыгъэм пае. МыцІыф дэгъугъэмэ, зыфэегъэ ахъщэм фэдиз ритынэу зэримы Гэр синанэ ащ зыреІом, ыгу къытэгъуи, къемыдэожьэу имашинэ тыкъыригъэт Іысхьания? Ащ игущыІэхэр зэкІэ къызэрэзгурыІуагъэхэм сызщегъэгушхукІыжьы. ЗишІуагъэ къысэкІыгъэр сыгу къэзгъэкІыжьынкІэ сигуапэп, ау ащ фэдэ чІыпІэ симыфэгъагъэмэ пцэкъэнтфхэмрэ сырынэхэмрэ хъэдэныжъхэмкІэ зыхъожьэу къыдэхьэрэ урыс лІыжьым ыІорэри зэхэсымышІыкІ у джыри бэрэ сыхэтыныгъэкІи мэхъу.

Ащ лъапсэ фэхъугъэр сянэкІэ къытхэшІыхьэгъэ бзылъфыгъэу Мамхыгт дэсым ыкъо закъоу сэ силэгъу Фунэ ишІыкІэягъ ары. Аужырэ илъэс зытІум ар бэрэ тадэжь къакІо хъугъэ ыкІи ренэу зыгорэхэр ыгу къэкІыхэу ыкІи дезыгъэштэн шыІэ зыхъукІэ, гъэшІэгьонхэр ышІэхэу зэрэщытым зэрэтэмашъхьэу гу лъатэгъах. Ащ пае тадэжь къакІоу зылъэгъурэ ныхэм якІэлэцІыкІухэм афагъэпытэу рагъэжьагъ джэгогъу къыфэмыхъунхэу. Фунэ зэгорэми ащ фэдэхэм къаубытыгъэу къэсшІэжьрэп: ар зыфаеми дэджэгу, ыгукІэ шІоигъори ешІэ. Сэ нахьыбэрэмкІэ тищагу сыдамыгъэкІэу НэшхъуантІэ сыдэджэгун фаеу зэрэхъущтыгъэм къыхэкІэу Амзанэрэ арырэ езэрэщажьэхэти, бэрэ къыхэтыштыгъэх. ЕтІанэ къызыхэкІыжьхэкІэ, сшІогъэшІэгьонэу якъэбархэм сядэІущтыгь.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республикэм льэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм

ащыпсэурэ тилъэп-

къэгъухэм адыряІэ

зэпхыныгъэхэмкІэ

ыкІи къэбар жъу-

гъэм иамалхэмкІэ

и Комитет

Адресыр: ур.Кре-

стьянскэр, 236

Редактор

шъхьаІэр

ДЭРБЭ

ТИМУР

Редактор

шъхьаІэм иапэрэ

гуадзэр

АУЛЪЭ Руслъан

Редактор

шъхьаІэм

пшъэдэкТыжь

зыхьырэ

секретарыр ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкІыжь

зыхьырэ

секретарыр НЭПШІЭКЪУЙ

игуадзэр -

ПшІозыхьыщтым амал

Мазэ фэдизкІэ узэкІэІэбэжьмэ, «Дагдизелыр» ауж къинэрэ командэмэ ащыщыгъ. Ар къыдэтльытагьэми, хьакІэмэ льытэныгъэу афэтшІырэр къетымыгъэІыхэу ешІэгъур зэрэтшІуахьыгъэм тимыгъэгумэк Іынэу хъурэп. Къэлапчъэм апэу Іэгуаор дэзыдзэрэ командэм текІоныгъэр къыдихыныр нахь ІэшІэх къыфэхъоу спортым хэшІыкІ фызиІэмэ къаІоу зэхэтэхы. «Зэкъошныгъэм» къэлапчъэм Іэгуаор дидзэнэу чІыпІэ имыфагъзу щытэп. Лучин Владимиррэ Хьабилэ Алимрэ ыпэкІэ щешІэщтыгъэх. Гупчэм итхэм тифутболистхэм язэпхыныгъэхэр агъэпытэнхэм пыльыгъэх. «Зэкъошныгъэм» иухъумакІохэу Артем Казаковыр, Олег Абаевыр апэкІэ ильыхэу тлъэгъущтыгъэх. ГуІэм хэтхэу тифутболистхэр ешІэщтыгъэхэми, къэлапчъэм Іэгуаор дадзэнэу амал яІагъ.

ЕшІэгъум гупшысэгъэ икъу халъхьаныр афэгъэхъущтыгъэп. Хьабэчыр Рустамэ ухъумак Іом зыІэкІэкІым къэлапчъэм лъэшэу дэон ылъэкІыгъэп. «Дагдизелым» икъэлэпчъэІутэу Ахьмэд Хайбулаевыр уехъопсэнэу цыхьэшІэгьоу ешІэ, ухъумакІомэ рэхьатныгъэ ахелъхьэ. Руслъан Алиевыр тикъэлапчъэ пэблагъэу къызекІум ухъумакІохэр пэуцугъэх, ау Іэгуаор къы Іэк Іахын алъэкІыгъэп. Метрэ заулэкІэ Алиевыр тикъэлапчъэ пэчыжьэу Іэгуаор хъагъэм ридзагъ — 0:1. Ащ ыпэкІэ «Дагдизелым» ифутболистэу Алияр Исмаиловыр судьям ыгъэпщынагъ. ЯтІонэрэу фигъэпыти, ешІапІэм ригъэкІыгъ. ХьакІэхэр нахь макІэ зэхъухэм ягуетыныгъэ зыкъиІэтыгъ, нахыбэрэ апэкІэ къильы-

хэу фежьагъэх. «Дагдизелым» ифутболистмэ ащыщ тикъэлапчъэ ылъэныкъокІэ Іэгуаор къызетым, Александр Нартиковыр хьакІэмэ пхъашэу ябэныгъ, ау тигъэгушІуагъэп. ШъхьэкІэ ар дахэу зэогъэ Іэгуаор лэгъупкъопсым фэдэу быби, тикъэлапчъэ дэфагъ. Н. Москаленкэм ыпашъхьэ футболистэу щытыгъэр макІэп, Іэгуаом икъоу лъыплъэн ыльэкІыгьэп. Пчъагьэр 0:2 зэхъум «Зэкъошныгъэм» зигъэрэхьатыгъэп. А. Казаковыр метри 3 фэдизкІэ зыпэчыжьэ къэлапчъэм шъхьэкІэ дэуагъ, ау шъэбащэу быбырэ Іэгуаор хъагъэм ифагъэп — А. Хайбулаевым

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Дагдизель» Каспийск — 0:2. ШышъхьэІум и 21-м Мыекъуапэ

щызэдешіагъэх. Зезыщагъэхэр: Ю. Сотников — Новороссийск, В.

Бочков — Шъачэ, А. Орел — Кропоткин. «Зэкъошныгъ»: Москаленко, Абаев, Кияшкин, Крав-цов, Казаков (Ешыгуау, 84), Пискунов (Нартиков, 66), Батырбый, Кобл (Датхъужъ, 82), Хьабэчыр (Василькин, 60), Хьабил, Лучин (Гъыщ, 76).

Къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Алиев, 57, Нартиков — 70, икъэлапчъэ дидзэжьыгъ).

медовыр «Дагдизелым» нахь къыхэщыгъэх.

<u>Пресс-зэГукГэр</u>

«Дагдизелым» итренер шъхьа-Ізу Эмиль Агаевыр гушІом хэтэу къэгущы агъ. Пчъагъэр зэфэдэу аухыми ар рырэзэщтэу тикъалэ къэкІогъагъ. Очкоуи 3 ахьыщтми ышІагъэп. Арэу щытми, «Зэкъошныгъэмрэ» «Дагдизельрэ» ильэсыбэ хьугьэу зэрэзэІукІэхэрэм къыпкъырыкІызэ, ешІэкІэ дэгъу тикъалэ къыщагъэлъагъо шІоигъуагъ. «Дагдизелым» футболист заулэ къыригъэблэгъагъ, зигъэпытагъ. НэкІмэзэ мафэу зэрэщытыри тренер шъхьаІэм къыдильытагъ. Футболистхэм ащыщхэм анэкІы, нэмаз ашІы. Мы мафэхэм «Анжи» Махачкала Премьер-лигэм дэгъоу щешІэ. Автобус зэтегьэпсыхьакъызэк Іидзэжьыгъ. Хьабилэ гьэу «Анжи» и Іагъэр «Дагдизе- «гупшысэ чъы Іэхэр» къек Іух. Алими изакъоу къэлэпчъэ Іутым лым» къыритыжьыгъ. Къэк Іощт Спорт базэр афызэтырагъэпсызекІум, Іэгуаор къэлэпчьэпкъым илъэс ешІэгъум къыщегъэжьа- хьагъ, лэжьапкІэр игъом араты. ыбгъукІэ блэкІыгъ. Р. Алиевыр, гъэу «Дагдизелыр» «Анжи-2» Тхьаусыхэнхэу тифутболистхэр

Дагъыстан футболыр шІу щалъэгъу, дунэе зэІукІэгъумэ «Анжи» ащешІэным пылъых.

«Зэкъошныгъэм» итренер шъхьа Гэу Кобл Анзор тымыубэу игумэкІхэр дэдгощынхэр нахьышІу. АфэльэкІыщтым тетэу тифутболистхэр ешІагъэхэу елъытэми, щыкІагъэу афилъэгъурэр макІэп. Зыгорэ умыгъэмысэу орорэу Іофыр къызыщебгъэжьэн фаеу А. Коблым къыти Гуагъ. Тренер шъхьа Іэм илажь эр зыдешІэжьы, ау футболистым ичІыпІэ иуцонышъ, зэнэкъокъум хэда ситринический при недажели дэгъоу къыгурэІо.

<u> ХэкІыпІэ иІа</u>?

А упчІэр Кобл Анзор апэрэп зэрэзэхихырэр. Тинепэрэ футболистмэ бэкІэ уащыгугъын умыльэкІыщтэу тренер шъхьаІэм А. Хайбулаевыр, А. Газимаго- ыцІзу зэнэкъокъум хэлэжьэщт. чІыпІз имытыхэу А. Коблым къыщытырахыгъ.

къытиІуагъ. «Зэкъошныгъэр» ауж ит командэмэ ахэк Іыжьыным пае хэкІыпІэ къыгъоты тшІоигъу. Командэм лъэкІэу иІэр зыдишІэжьыным, нэбгырэ пэпчъ иІэпэІэсэныгъэ хигъэхъоным афэшІ «Зэкъошныгъэм» ешІакІэу къыгъэлъагъорэр зэблимыхъу хъухэщтэп. Командэр гупчэм зэрэщешІэрэм, ыпэкІэ зилъыкІэ гупшысагъэу хэлъым зэхьокІыныгъэхэр афэхъунхэу тэгугъэ.

<u>Купым</u>

«Мэщыкъу» — «Митос» — 1:0, «Алания-Д» — «Астрахань» - 0:5, СКА «Славянский» $\stackrel{.}{-}$ 1:2, «Динамо» — «Кавказ-трансгаз» — 2:1, «Олимпия» — «Таганрог» -1:0, «Ангушт» — «Фаюр» — 0:2, «Биолог» — «Ротор» — 0:1, «Энергия» - «Торпедо» — 0:3.

«Астрахань» ифутболистэу Сергей Триненкэм гъогогъуи 4 «Алания-Д»-м икъэлапчъэ Іэгуаор зэрэдидзагъэр тшІогъэшІэгъон.

<u>ЧІыпІэхэр</u> <u>зэтэгъапшэх</u>

Командэ пэпчъ ешІэгъу 16 иІагъэр. ЧІыпІэу зыдэщытхэмрэ очко пчъагъзу яІэмрэ зэтэгъапшэх.

1. «Ротор» — 36 2. «Торпедо» — 34 3. «Астрахань» — 32 4. «Динамо» — 31 5. «Славянский» — 29 6. «Мэщыкъу» — 26 7. «Олимпия» — 23 8. «Митос» — 23 9. CKA — 20 10. «Фаюр» — 19 11. «Дагдизель» — 19 12. «Кавказтрансгаз» — 19 13. «Биолог» — 19

14. «Ангушт» — 18 15. «Зэкъошныгъ» — 17 16. «Энергия» — 14 17. «Таганрог» — 13

18. «Алания-Д» — 13. ШышъхьэІум и 28-м «Зэкъошныгъэр» къалэу Беслан щы-ІукІэщт чІыпІэ командэу «Фаю-

Сурэтыр «Зэкъошныгъэмрэ» «Дагдизельрэ» язэІукІэгъу

къегъоты

зэрэщеш Гагъэхэр

3ayp Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр OAO-y

«Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр,

> Пчъагъэр 4306 Индексхэр 52161 52162 Зак. 2083

268

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ФУТБОЛЫМКІЭ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Стадионэу «Юностым» ешіэгъу гъэшіэгъонхэр шышъхьэІум и 23-24-м щыкІощтых. Футбол командэхэу финалныкъом хэфагъэхэр апэрэ чіыпіэхэм афэбэнэщтых.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ишІухьафтынхэм якъыдэхын фэгъэхьыгъэ ешІэгъухэр футбол командэмэ шІэхэу аухыщтых. ШышъхьэІум и 23-м зэдешІэщтхэр:

«Адыгэкъал» — «Еджэркъуай».

ШышъхьэІум и 24-м зэІукІэщтхэр: «Инэм» — «Кощхьабл». ЕшІэгъухэр сыхьатыр 17-м стадионэу «Юностым» щаублэщтых. АР-м футболымкІэ ифедерацие къызэрэщытаІуагъэу, спортыр зикІасэхэр къуаджэмэ къарыкІыщтых, ешІэгъумэ яплъыщтых.

НэкІубгьор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.